

Inhoudsopgave**Woord vooraf 01****Collectie & Distributie & Presentatie 03**

Collectie & Distributie 03

Presentatie 06

REBOOT & Digital Care 06

Lima Presents 07

Mediakunst op Wikipedia 08

In Cijfers 09

Conservering & Onderzoek 11

Conservering 11

Onderzoek 12

Kennisoverdracht & Educatie 15

Publiciteit & Publieksbereik 17

Online kanalen 17

Marketing 18

Publieksbereik 19

Organisatie 20**Bestuursverslag 22**

Financiën 22

Vooruitblik 2024 22

Toepassing Fair Practice Code 23

Bestuur: rooster van aftreden 24

Wet normering topinkomens (WNT) 25

Diversiteit & Inclusie 25

Bijlagen:**1. Jaarcijfers 2023 29****2. Activiteitenoverzicht 30****3. Distributie 32****4. Conserveringsoverzicht 36****5. Fondsen & Partners 37****In Beeld – Cover 00****In Beeld 21****In Beeld 38**

Fotografie Pieter Kers & Beeld.nu, Florine van Rees

Woord vooraf

Hierbij presenteren we met trots en plezier LI-MA's jaarverslag van 2023.

Door de digitale transitie is het digitale culturaanbod in een stroomversnelling geraakt, het aanbod van digitale kunst is sterk gestegen en het distribueren, verbinden van collecties, archiveren en conserveren van dit deel van ons erfgoed is actueler en urgenter dan ooit tevoren. Er is bovendien bij de nieuwe generatie een stijgende fascinatie voor (het erfgoed aan) mediakunst en de bijbehorende technologie en kennisbehoefte.

LI-MA is hét instituut in Nederland dat zorg draagt voor het heden, verleden en de toekomst van mediakunst. Denk aan het vroege avant-garde installatiewerk van een mediakunst-pionier als Nan Hoover (jaren 70) en de verkenning en creatie van online identiteiten van Martine Neddam (jaren 90). Als ook aan hedendaags werk van getalenteerde kunstenaars als Ghita Skali, die met haar humoristische werk en camp-esthetiek verborgen koloniale systemen blootlegt. En Ali Eslami, die de visuele en narratieve mogelijkheden van nieuwe technologieën als VR en game engines verkent. Het zijn al deze vernieuwende kunstenaars waar het bij LI-MA om draait. Hun bijdragen zijn cruciaal voor de tijden waarin we leven. Ze leveren een belangrijke bijdrage aan de vernieuwing van de maatschappij door het aanzwengelen van maatschappelijke issues, specifiek door hun kritische blik op digitalisering en medialisering van onze maatschappij.

Door middel van onze activiteiten willen we de zichtbaarheid en waardering voor mediakunst stimuleren, publiek en partners verbinden en kennis delen. En zorgen we ervoor dat mediakunst door een breed publiek kan worden ervaren. We zorgen er als distributeur van zowel gearriveerde als jonge, getalenteerde mediakunstenaars voor dat kunstenaars en hun werken wereldwijd worden getoond en in de toekomst toegankelijk blijven. We begeleiden deze kunstenaars zowel technisch als inhoudelijk. En we verbinden hen aan een groot (inter)nationaal netwerk van programmeurs en

curatoren. Daarmee leveren we een wezenlijke bijdrage aan talentontwikkeling binnen de mediakunst in Nederland en daarbuiten. We organiseren eigen presentaties en tentoonstellingen, bouwen aan een representatieve nationale collectie en presenteren kunstenaars, in eigen huis of daarbuiten, in partnerschap of autonoom. Vanuit een nationaal en internationaal netwerk ondersteunen we kunstenaars, musea en andere collectiehouders met conserveringsdiensten en kennis(ontwikkeling).

Het digitale verleden is niet vanzelfsprekend beschikbaar voor toekomstige generaties. Technologie die vijf jaar geleden cutting-edge was, is inmiddels verouderd. Voor een kunstvorm die sterk leunt op technologie is het van levensbelang dat de expertise en context gewaarborgd is om werken uit het heden en verleden te behouden en vertonen, en dat nieuw werk in ontwikkeling blijft. LI-MA beschikt over kennis en vaardigheden die bij de meeste musea, ontwikkel- en presentatie-instellingen niet aanwezig zijn. We zijn daardoor een belangrijke kennispartner voor nationale en internationale kunstenaars, instellingen, musea, academies en universiteiten.

Weerbaarheid, aanwezigheid en zichtbaarheid vormen de basis van waaruit we iets voor anderen kunnen betekenen. Dat geldt zowel voor de kunstenaars en collega's die bij ons de omgeving en voorzieningen vinden om hun werk verder te brengen, te delen en te conserveren, als voor de instellingen en kunstwerken die door ons worden ondersteund met conserverings- en onderzoeksdiensten, en last but not least: voor het publiek. In 2023 heeft LI-MA zich opnieuw ingezet hiervoor met programma's, kennis en diensten, en verbindingen gemaakt met het nationale en internationale veld vanuit het gedeelde belang. Onze rol en functie hierin wordt steeds urgenter. In 2023 vierde LI-MA haar 10e verjaardag tijdens het jaarlijkse internationale symposium Transformation Digital Art. LI-MA heeft een rijk verleden, en is – net als de discipline die ze vertegenwoordigt – tegelijkertijd ook altijd in beweging en toekomstgericht. We ontwikkelen steeds mee met de constante veranderingen in het ecosysteem en met de behoeften

van de communities waarmee we werken en worden meer en meer een safe space voor ontmoeting, presentatie, kennis, informatie en inspiratie. Bij die ontwikkelingen horen een nieuwe naam, tagline, logo en communicatiestrategie, die in 2023 is geïntroduceerd.

Het belang van zichtbaarheid en de toegang tot baanbrekende artistieke praktijken en het verbinden daarvan met steeds nieuwe, actuele betekenissen voor makers en vraagstukken van nu stond centraal bij de tentoonstelling *REBOOT*. Voorafgaand aan deze expositie (in samenwerking met Nieuwe Instituut) organiseerde LI-MA met *Digital Care* onderzoeks- en publieksactiviteiten in samenwerking met een groot aantal partijen. Met de publiekstentoonstelling *REBOOT* presenteerden we twintig sleutelwerken uit de periode 1960–2000 en negen hedendaagse makers in dialoog met deze werken. En communiceerden we wat er aan kennis en praktijk nodig is om deze werken anno 2023 te kunnen tonen. Hiermee laten we zien wat het belang is van en wat er voor nodig is om de kunstwerken en praktijken ook in de toekomst te kunnen vertonen en begrijpen, en welke sleutelrol LI-MA in het veld vervult. Dat doen we overigens niet alleen, maar in samenwerking met een groot aantal instellingen en makers: we werken samen met het **Netwerk Archivering Design en Digitale Cultuur** (NADD), de **Stichting Behoud Moderne Kunst** (SBMK), het **Netwerk Digitaal Erfgoed** (NDE) en onze nationale en internationale partners aan een infrastructuur voor het verzamelen van mediakunst en het delen van voorzieningen en kennis.

Ik ben trots op wat we dit jaar hebben bereikt, en ben fier op iedereen die betrokken is bij LI-MA en dankbaar voor hun inzet en flexibiliteit. Om onze ambities te realiseren en de continuïteit van LI-MA's activiteiten –die voor vele kunstenaars en museale, erfgoed- en kunstinstellingen en privé-verzamelaars onontbeerlijke ondersteuning bieden– te waarborgen, streven we naar structurele financiering. We kijken ernaar uit om concrete stappen te gaan zetten om duurzaamheid, diversiteit en inclusie meer te integreren.

En kijken vooruit, naar perspectieven en middelen om onze ambities te realiseren.

LI-MA is het **Amsterdams Fonds voor de Kunst**, het **Stimuleringsfonds Creatieve Industrie**, het **Mondriaan Fonds**, **PICA**, het **Cultuurfonds** en het **Gieskes-Strijbis Fonds** erkentelijk dat zij onze meerwaarde onderschrijven en LI-MA (ook) in 2023 hebben ondersteund en tot en met 2024 een structurele of project bijdrage leveren aan LI-MA.

Gaby Wijers,
directeur/bestuurder
Amsterdam, juni 2024

Collectie & Distributie & Presentatie

LI-MA vervult haar artistieke missie op verschillende aandachtsgebieden, die grofweg onder te verdelen zijn in **presentatie, distributie en collectie, conservering, kennisontwikkeling & -overdracht, en samenwerking & netwerkactiviteiten**.

In de afgelopen vijftig jaar heeft LI-MA een indrukwekkende collectie en een uniek archief opgebouwd, met een sterke nadruk op Nederlandse mediakunst. Onze collectie is uitgegroeid tot de voornaamste mediakunstcollectie van Nederland en Europa. Het omvat werken van meer dan 600 kunstenaars, onder wie **Janilda Bartelomeu, Jonas Ohlsson & Magnus Mohnfeld, Persijn Broersen & Margit Lukács en the Vaselka's**. We distribueren, presenteren, ontsluiten en conserveren deze zorgvuldig gecureerde selectie van innovatieve kunstwerken, die samen het verhaal van de ontwikkeling van mediakunst in Nederland vertellen.

Onze thuisbasis is LAB 111 in Amsterdam West. Met onze activiteiten kan je LI-MA in heel Amsterdam, Nederland en daarbuiten tegenkomen. Zo bereiken we met onze presentaties van werken uit de collectie en andere boeiende en belangrijke mediakunstwerken een breed publiek en stimuleren we zo de ontwikkeling van de mediakunst (community) in Nederland en daarbuiten. In 2023 genereerde LI-MA substantieel meer zichtbaarheid voor mediakunst en haar relatie met nieuwe technologische en maatschappelijke ontwikkelingen door haar veelvuldige distributie- en presentatieactiviteiten.

Collectie & Distributie

Onze distributiesamenvatting omvat een breed spectrum aan mediakunstwerken, variërend van werken met een screen-based element zoals video's, games en websites, tot werken met meerdere kanalen, werken gebaseerd op complexe software, XR, evenals live audio-

visuele kunst. Jaarlijks worden nieuwe werken aan deze collectie toegevoegd en worden de werken gedistribueerd naar festivals, musea en andere vertoningsplekken.

Strategieën voor een diverse collectie

LI-MA breidt jaarlijks haar gerenommeerde collectie uit met recent werk. Hierbij koestert LI-MA de langdurige samenwerkingen met kunstenaars die al een belangrijke bijdrage hebben geleverd aan de mediakunst. Daarnaast zijn we altijd op zoek naar nieuwe talenten en innovatieve benaderingen van het medium. Door werk van nieuwe makers en nieuwe vormen van mediakunst in de collectie op te nemen, blijven we relevant en stimuleren we artistieke diversiteit en experiment.

Verder verrijken nieuwe werken de collectie met onverwachte dwarsverbanden, innovatieve denkrichtingen, artistieke perspectieven en nieuwe technologieën. Elk jaar selecteert LI-MA's artistieke team nieuwe werken van kunstenaars wier werk opvalt tijdens screenings, afstudeerpresentaties en tentoonstellingen die het team bezoekt. Daarbij letten we op de kwaliteit, inhoud en vorm van het werk, evenals de inbedding in de collectie. LI-MA hecht ook veel waarde aan werken die een zinvolle bijdrage leveren aan de maatschappelijke discussie en reflectie. Het artistieke team selecteert daarom ook werken die op een diepere manier betrokken zijn bij actuele vraagstukken en thema's zoals gender en identiteit, ecologische en sociale rechtvaardigheid, en technologiekritiek.

Daarom hanteert LI-MA, naast actief op zoek gaan naar opkomend talent, ook een laagdrempelig beleid van open inzendingen. LI-MA moedigt kunstenaars van verschillende achtergronden en disciplines aan om hun werk in te zenden, ongeacht hun ervaring of bekendheid.

Door bewust te streven naar diversiteit in de werken en hun makers en daarvoor concrete stappen te zetten, wordt een dynamische verzameling van werken gecreëerd die de verscheidenheid en complexiteit van de hedendaagse kunstpraktijken reflecteert. De

thema's in de selectie van nieuwe werken¹ voor de collectie in 2023 sluiten nauw aan bij de thema's waar LI-MA zich de afgelopen jaren op heeft gericht.

Groeïende distributie-activiteiten

LI-MA vertoont het merendeel van de kunstenaars en hun werken wereldwijd. Niet op eigen locatie bij LAB111 of onder de noemer LI-MA Presents, maar met name bij andere culturele instellingen, musea, galleries, tentoonstellingsruimtes, onderwijsinstellingen, evenementen, film- en (media)kunstfestivals en in toenemende mate online.² Enkele highlights voor 2023 zijn: **Guggenheim Museum** (Bilbao), **Bundeskunsthalle** (Bonn), **WRO Art Centre** (Wroclaw), **Tetem** (Enschede), **VU Art Science Gallery** (Amsterdam), **International Film Festival Rotterdam** (IFFR), **Festival Nouveau Cinéma** (Montréal), **Rewire** (Den Haag), **Jan van Eyck Academie** (Maastricht) en het **Netherlands Cultural Institute Online** (China). Festival- en publiekslievelingen waren in 2023 onder andere Semiconductors installatie *Spectral Constellations* (2022), Arno Coenen & Rodger Werkhovens Al-gegenereerde *Let's Be Friends* (2023) en Mateo Vega's dystopische *Center, Ring, Mall* (2023). In 2023 is de vraag naar mediakunst toegenomen als gevolg van het digitale momentum dat de COVID-19-pandemie heeft gecreëerd; zijn mediakunstenaars zich meer gaan verdiepen in immersieve XR-technologie en zet LI-MA steeds meer in op scouting en talentontwikkeling. Fair pay was in 2023 een belangrijk aandachtspunt.

Bemiddelen & talentontwikkeling

LI-MA speelt een cruciale rol als **bemiddelaar** tussen kunstenaars en diverse mogelijkheden voor de verspreiding, promotie en conservering van mediakunst in binnen- en buitenland. Daarbij richt LI-MA zich ook op **talentontwikkeling**. Door als distributeur niet alleen te focussen op het verspreiden van het werk, maar de kunstenaar zelf en hun werk met diverse werkzaamheden te ondersteunen, is LI-MA nauw betrokken bij de kunstenaars- en

vertoningspraktijk, en fungeert zij als belangrijke ambassadeur voor mediakunstenaars die in Nederland actief zijn of waren. Door deze inspanningen draagt LI-MA bij aan het vergroten van de zichtbaarheid en waardering van deze werken en het genre. LI-MA brengt alle mediakunstwerken **internationaal** op de markt en stelt deze ter beschikking ten behoeve van tentoonstellingen en screenings voor zowel professionals en studenten als een breed publiek.

Alle werken in de collectie zijn zorgvuldig beschreven én toegankelijk gemaakt in onze **online catalogus *mediakunst.net***. Curatoren, programmeurs en onderzoekers hebben toegang tot de volledige, gewatermerkte versies van de werken.

Daarnaast brengen wij de werken ook actief onder de aandacht van curatoren en programmakers van festivals binnen ons uitgebreide en groeiende internationale netwerk. Dit doen we onder andere via persoonlijke contacten en onze distributie-nieuwsbrief. Daarnaast en zenden we werken in voor open calls en worden werken via online platforms zoals Shortfilmdepot en Filmfreeway ingediend. Hierbij houden we rekening met de specifieke **premièrestatus en distributiestrategie** van elk werk.

Terwijl het aantal presentaties bij fysieke filmfestivals, musea en presentatieplekken voor kunst opnieuw een stijgende lijn vertoont en het pre-COVID19-pandemie niveau overstijgt, zijn er ook steeds meer **online presentaties**. De toegenomen vraag naar (advies over) vertoning van mediakunst komt ook vanuit het zogenaamde secundaire circuit, locaties waar de focus niet primair op film/artist moving image, beeldende kunst of mediakunst ligt, zoals Stadsarchief Amsterdam of Zwarte Cross.

Bij culturele organisaties is niet altijd kennis voorhanden over het programmeren van mediakunst, waardoor LI-MA vaak als **co-curator**

¹ De lijst met nieuwe aanwinsten staat in de bijlagen.

² De volledige lijst van vertoningsplekken is achteraan te vinden.

optreedt. Daarbij bieden we thematische selecties aan, zoals bij West (Den Haag), Transitions (Maastricht), en de DINAMO-screenings tijdens het IFFR; afhankelijk van de betrokkenheid van LI-MA gebeurt dat ook onder de titel LI-MA Presents. Naar aanleiding van het staatsbezoek van het Nederlandse koningspaar aan België werd bijvoorbeeld op verzoek van de Nederlandse ambassade in Brussel een tentoonstellings- en screenings-programma samengesteld voor de bruisende nieuwe plek Quai10 in Charleroi. Dit vergt een nauwe samenwerking van de LI-MA distributeurs en -curator met de externe curatoren.

Presentaties (zichtbaarheid, ervaring opdoen, contact met publiek en curatoren) spelen een belangrijke rol in talentontwikkeling. LI-MA zette zich in 2023 actief in om **opkomend talent**, zoals NELLY DANSEN, Daniel Jacoby en Eoghan Ryan, te ondersteunen en te stimuleren. We doen dit niet alleen door hun werken in distributie te nemen en te presenteren, maar we bieden ook strategisch advies. LI-MA streeft ernaar om een waardevolle bron van kennis en expertise te zijn voor deze opkomende kunstenaars, zodat ze hun artistieke praktijk verder kunnen ontwikkelen.

Daarnaast ondersteunt LI-MA kunstenaars bij subsidieaanvragen en helpt ze hen bij het oplossen van eventuele technische of praktische problemen. Voor het Engelse kunstenaarsduo Semiconductor verzorgde LI-MA niet enkel de distributie van hun nieuwe installatie *Spectral Constellations* naar IFFR en VU Art Science Gallery, maar ook het importeren van het werk vanuit de UK. De presentatie van het werk bij de VU Art Science Gallery leidde ook tot de aankoop van het werk voor haar vaste kunstcollectie.

In 2023 werd een plan uitgewerkt voor het bereiken van een jong en divers publiek met **Media Art on Tour**. Dit project in samenwerking met **CBK Zuidoost** (Amsterdam), **The Grey Space in the Middle** (Den Haag), **Greylight Projects** (Heerlen) en **171project.space** (Arnhem) heeft tot doel scouting en talentontwikkeling te ondersteunen. Met dit project willen we de presentatiemogelijkheden

voor werk van (jonge) kunstenaars uit onze collectie binnen Nederland verbreden en hen in contact brengen met een nieuw publiek. Daarnaast nodigen we jonge en autodidactische makers uit om hun werk te tonen aan het artistieke team van LI-MA, partners, experts en publiek. Intussen hebben **Cultuurfonds** en **Fonds21** ondersteuning toegezegd voor een pilotjaar.

Fair pay

Voor elke vertoning wordt een **vertoningsvergoeding** gevraagd, waarbij de commissie tussen de kunstenaar en de distributeur wordt verdeeld op basis van een overeengekomen percentage. Dit zorgt niet alleen voor een eerlijke vergoeding voor de kunstenaars, het bevordert ook hun naamsbekendheid en zichtbaarheid via het LI-MA-netwerk. Hoewel de gerenommeerde (internationale) filmfestivals voorheen slechts exposure wilden bieden aan kunstenaars, zien we onder invloed van fair pay en fair practice richtlijnen dat deze festivals steeds vaker ook een vertoningsvergoeding aanbieden, met name in Noord-Amerika.

In Nederland biedt men tot op heden slechts een aantal mediakunsthoeven een vertoningsvergoeding aan. Om de inkomenspositie van mediakunstenaars te verbeteren en **fair pay** beter te garanderen, heeft Platform ACCT in 2023 de Ketentafel Digitale Cultuur opgericht. LI-MA is een van de organisaties die aan deze tafel deelnemen.

Onderzoek naar nieuwe trends

LI-MA onderzoekt en volgt **nieuwe ontwikkelingen**. De opkomst van nieuwe technologische en maatschappelijke trends heeft LI-MA uitgedaagd om bestaande distributiemodellen te heroverwegen. Begin 2023 presenteerden we de publicatie *A New Era for the Distribution of Media Art*, gebaseerd op onderzoek naar toekomstbestendige modellen voor de distributie van mediakunst dat plaatsvond in de periode 2019–2022.

Steeds meer kunstenaars – met wie LI-MA al samenwerkt of die zich bij LI-MA melden – onderzoeken en produceren **immersieve werken**. LI-MA heeft de expertise om deze op

software gebaseerde werken te archiveren, te conserveren en beschikbaar te maken voor presentatie. In 2023 zijn de mogelijkheden en uitdagingen voor de distributie van deze complexe werken verder onderzocht. Zo nam LI-MA deel aan de expertsessies van **Moonshot**.

Ten slotte overleden in 2023 twee kunstenaars van wie LI-MA werk in de collectie heeft, Maurice Nio en Erwin Olaf. Binnen **DINAMO**, het internationale netwerk van distributeurs waar LI-MA deel van uitmaakt, wordt kennis uitgewisseld over het **beheer van nalatenschappen**. De verwachting is dat in de nabije toekomst meer kunstenaars en hun erfgenamen een beroep zullen doen op organisaties zoals LI-MA om de conservering en presentatie van hun werken ook in de toekomst veilig te stellen.

Presentatie

Het hoogtepunt van de presentaties in 2023 vormde zonder twijfel de tentoonstelling *REBOOT* bij Nieuwe Instituut, Rotterdam. Dit was een van de eerste grootschalige exposities over vroege en baanbrekende digitale kunst uit Nederland (1960–2020). Binnen het kader van *REBOOT* organiseerde LI-MA onderzoeks- en publieksactiviteiten onder de naam *Digital Care*. Daarnaast presenteerden we bij onze thuisbasis LAB111 in Amsterdam de serie LI-MA Presents met enerzijds nieuw werk uit de collectie en anderzijds programma's samengesteld door gastcuratoren met werk uit de collectie en ander werk. En presentaties die werden samengesteld door LI-MA's artistieke team, waren elders te zien zoals bij West (Den Haag) en Quai10 (Charleroi, België). Tot slot zorgden we ervoor dat mediakunst ook online gepresenteerd werd via Mediakunst op Wikipedia en het blog op mediakunst.net.

REBOOT & Digital Care

REBOOT

Op 7 oktober opende in Nieuwe Instituut, Rotterdam de tentoonstelling *REBOOT. Baanbrekende Digitale Kunst*. Het was een van de eerste grootschalige tentoonstellingen over vroege digitale kunst uit Nederland. De tentoonstelling toonde twintig baanbrekende digitale kunstwerken van Nederlandse bodem uit de periode 1960–2000 (afkomstig uit de in 2019 door LI-MA samengestelde Digitale Canon). *REBOOT. Baanbrekende Digitale Kunst* is een samenwerking tussen LI-MA en Nieuwe Instituut; het tentoonstellingsconcept was in handen van curatoren Sanneke Huisman (LI-MA) en Klaas Kuitenbrouwer (Nieuwe Instituut).

Negen hedendaagse kunstenaars en ontwerpers hebben elk in reactie op een van de vroege werken een nieuw werk gemaakt. In dialoog maakten ze voelbaar hoe digitale technologie in de haarvaten van de samenleving is terechtgekomen, hoe bijzondere vernieuwingen steeds sneller alledaags worden, wat – voorbij de hypes – de ontwikkelingen zijn die de wereld blijvend veranderen, en wat de thema's van de toekomst kunnen zijn.

Met sleutelwerken van: **Annie Abrahams, Livinus en Jeep van de Bundt, Driessens & Verstappen, Edward Ihnatowicz, JODI, Bas van Koolwijk, Lancel/Maat, Jan Robert Leegte, Yvonne Le Grand, Peter Luining, Martine Neddam, Marnix de Nijs en Edwin van der Heide, Dick Raaijmakers, Joost Rekveld, Remko Scha, Jeffrey Shaw, Steina, Peter Struycken, Michel Waisvisz en met hedendaagse reacties door Janilda Bartolomeu, Cihad Caner, Dries Depoorter, Swendeline Ersilia, Ali Eslami, Jonas Lund, Luna Maurer en Roel Wouters, Play the City en Brui5er.**

Digital Care

Het traject *Digital Care* was een serie onderzoeks- en publieksactiviteiten, grotendeels in aanloop naar de tentoonstelling *REBOOT*. Van een deel van de sleutelwerken uit de tentoonstelling werd tijdens deze events, samen met experts en partners uit het veld en voor een publiek, een testopstelling voor de uiteindelijke presentatie gemaakt. Ook

bood het de mogelijkheid de werken te conserveren, te vertalen naar een nieuwe technologie, van (kunst)historische context te voorzien, en om jonge makers met het werk in dialoog te laten treden. De vier events vonden plaats bij diverse collega-instellingen door het land, die actief deelnamen aan het traject.

De volgende edities van *Digital Care* vonden plaats in 2023:

Digital Care:

Livinus & Jeep van de Bundt and Steina TETEM, Enschede, 10 mei

De eerste editie van *Digital Care* stond volledig in het teken van de werken *Moiré* (1977) van **Livinus & Jeep van de Bundt** en *Violin Power* (1969) van **Steina**. LI-MA werkte hiervoor nauw samen met **TETEM** en **ArteZ**. Gast spreker Joost Rekvelde ging dieper in op de werken en hun achterliggende techniek en de kunsthistorische en technologische context waarin ze destijds waren gemaakt.

Digital Care: Dick Raaijmakers

DCR, Den Haag, 1 juni

In culturele broedplaats **DCR** in Den Haag was een deel van de installatie *Ideofon I* van **Dick Raaijmakers** te zien, die op dat moment werd gerestaureerd/ gereconstrueerd. Kunstenaar en restaurator Bram Vreven gaf inzage in dit proces. Sonologist Johan van Kreijl gaf een lezing over Dick Raaijmakers met een focus op de puls en de dubbelpuls. De avond werd afgesloten met een miniconcert door Robert Pravda en Johan van Kreijl.

Digital Care: Remko Scha

Creative Coding Utrecht (CCU),

VOGELFREI in Utrecht, 17 juni

Voorafgaand aan deze editie vond een workshop plaats waarin jonge creative coders Scha's werk *Artificial* als uitgangspunt namen om nieuw werk te maken. Zij werden hierin begeleid door LI-MA, **CCU**, Hein Ebersson en Jos de Bruin. Op 17 juni presenteerden Maxim Schoemaker, Rein van der Woerd, Darien Brito, Joyce den Hertog en Niki Scheijen hun nieuwe werk. Willem van Weelden gaf een lezing over het oeuvre van **Remko Scha**.

Digital Care: Evening of the Hands

V2_, Rotterdam, 14 september

Bij **V2_** stond *The Hands* (1984) van voormalig STEIM-directeur **Michel Waisvisz** (1949–2008) centraal, een instrument om geluid vorm te geven met je handen. Geluidskunstenaar Andi Otto gaf een historische inleiding op het werk van Waisvisz, waarna Marije Baalman, van iii, de curator van deze avond, liet zien hoe *The Hands* andere artiesten en instrumenten beïnvloedden. Met performances van Franziska Baumann en Alex Nowitz. Beide muzikanten maakten bij STEIM instrumenten geïnspireerd door *The Hands*.

LI-MA Presents

LI-MA Presents: New Art on Screen

LI-MA neemt jaarlijks zo'n 25 à 30 nieuwe werken op in de distributiesamenvatting. Tweemaal per jaar wordt een selectie van deze werken gepresenteerd in de cinema van LAB111, in aanwezigheid van en in gesprek met de kunstenaars. De edities vonden in 2023 plaats op 15 februari en 14 december.

De programma's waren samengesteld door Theus Zwakhals en geven een goede dwarsdoorsnede van zowel de LI-MA-collectie, als van de thema's die spelen binnen de (media) kunst: bijvoorbeeld klimaat en milieu, genderkwesties, AI, culturele diversiteit. Zowel nieuwe, opkomende kunstenaars (**NELLY DANSEN, Marijn Ottenhof, Mateo Vega, Amauta Garcia & David Camargo**) als kunstenaars waarmee LI-MA al een lange relatie heeft (**Michiel van Bakel, Giovanni Giarretta**) toonden hun werk. Alle kunstenaars waren aanwezig. In een interactief gesprek met de kunstenaars kon het publiek meer te weten komen over de kunstenaars en het werk. Het informele karakter van de bijeenkomst zorgde voor een open sfeer.

LI-MA Presents in samenwerking met gastcuratoren

Jaarlijks nodigt LI-MA gastcuratoren en partnerorganisaties uit om samen met LI-MA-curator Sanneke Huisman een programma samen te stellen en te presenteren in de bioscoopzaal van LAB111. De gastcuratoren selecteren werk uit de collectie van

LI-MA en brengen dit samen met werk van daarbuiten. Op deze manier worden nieuwe verhalen verteld.

In 2023 organiseerden wij met de volgende events met gastcuratoren:

LI-MA Presents:

A Grain of Sand in the Mountain's Belly

Een samenwerking met ReCNTR en

ArteEast; gastcurator: Nat Muller

28 maart

Gastcurator Nat Muller bracht werken uit de LI-MA-collectie samen met het rijke archief van ArtEast in een avond waarin animisme, het duistere en het bovennatuurlijke regeerden. LI-MA-kunstenaars **Anika Schwarzlose & Brian D. McKenna** en **Giovanni Giaretta** waren aanwezig en gingen na de screening in gesprek met Nat Muller en kunstenaar **Jumana Emil Abboud**.

LI-MA Presents:

Switching Code and Clothes

Gastcuratoren: Ka-Tjun Hau en Manique

Hendricks

31 mei

Deze editie van *LI-MA Presents* kwam tot stand in nauwe samenwerking met gastcuratoren Ka-Tjun Hau en Manique Hendricks. Centraal in het programma stond code-switchen en de rol die kleding en andere visuele kenmerken spelen binnen het concept identiteit – en hoe dit naast een sociale ook politieke aangelegenheid is. Met videowerk van **Julika Rudelius**, **Wu Tsang**, **Benny Nemer** en **Evan Ifekoya**. Afsluitend een performance van **Lova Yu**.

LI-MA Presents:

Blockchain art, an update

Gastcurator: Jan Robert Leegte.

Met een presentatie van Misha de Ridder

18 oktober

Deze avond stond volledig in het teken van NFT's. De stand van zaken op het gebied van blockchain-kunst werd verkend – en hoe dit culturele fenomeen aansluit bij een bredere erfenis van media(kunst) in LI-MA's collectie en daarbuiten. Misha de Ridder was aanwezig en gaf een presentatie over het gebruik van

NFT in zijn fotografische werk en de relatie tussen meer traditionele kunst/media en de blockchain. Met NFT's van **Misha de Ridder**, **Maya Man**, **John Provencher**, **Mitchell F Chan**, **Mathcastle**, **Deafbeef**, **Rhea Myers**, **Rafaël Rozendaal** en een video-essay van **Nate Harrison**.

Mediakunst op Wikipedia

2023 was het afsluitende jaar van het project Mediakunst op Wikipedia (2021-2023), dat gericht was op het verbeteren van de zichtbaarheid van mediakunst in samenwerking met belangrijke Nederlandse collecties. Er vonden vier schrijfworkshops plaats op verschillende locaties in het land, onder begeleiding van ervaren Wikipedianen Stella van Ginkel, Annika Hendriksen en Ian Velthuis en projectleider Sanneke Huisman. Naast de workshops werden er lezingen gegeven, vonden er bijeenkomsten plaats en werd toegewerkt naar een datamodel in samenwerking met ZKM. Aan het begin van het jaar werd de Media Art Blog gelanceerd, een rijke blog vol verhalen over mediakunst en interviews met mediakunstenaars. Naast de kernpartners waren **West**, Den Haag en de **Rijksdienst Kunsthistorische Documentatie** betrokken bij het project.

Mediakunst op Wikipedia was een meerjarig samenwerkingsproject. Samen met projectpartners **Wikimedia Nederland**, **Stedelijk Museum Amsterdam**, **Van Abbemuseum**, **Frans Hals Museum** en de **Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE)** zette LI-MA zich in om de werken en levensverhalen van mediakunstenaars in de schijnwerpers te zetten. Deze gerenommeerde landelijke kunstcollecties herbergen een aanzienlijke hoeveelheid waardevolle mediakunst, waarvan veel nog onbekend is bij het grote publiek. Door samen te werken met **Wikimedia Nederland**, de organisatie achter 's werelds populairste en grootste online encyclopedie, streven we ernaar daar verandering in te brengen. Bij de start van het project in 2021 waren 500 van de 900 mediakunstenaars die vertegenwoordigd zijn in de online catalogus mediakunst.net niet vermeld op Wikipedia.

Er werden Wikipedia artikelen geschreven en gepubliceerd over de mediakunstenaren die aanwezig zijn in de genoemde collecties maar nog niet op Wikipedia stonden. Deze artikelen werden toegevoegd aan de online encyclopedie Wikipedia en zichtbaar gemaakt in de online catalogus mediakunst.net. Daarnaast lag de focus op twee andere zaken: een blog met achtergrondinformatie, en het ontwikkelen van een datamodel voor het invoeren van mediakunstwerken. Deze twee stappen waren nodig om het schrijven van artikelen te bevorderen. De Media Art Blog werd als aanvullende bron gebruikt bij het schrijven, terwijl het datamodel zorgde voor een betere representatie van mediakunst in Wikidata. Waardoor de metadata op een gecontroleerde manier als linked open data beschikbaar gesteld konden worden. Hierdoor werd het gemakkelijker om informatie over mediakunst te vinden en te delen.

Media Art Blog

Het Media Art Blog biedt diepgaande artikelen, interviews en achtergrondinformatie over de kunstenaars en kunstwerken uit mediakunst.net. De blog is een publieksvriendelijke en toegankelijke website. Hij vormt een waardevolle aanvulling op de catalogus, die momenteel beperkte aanvullende informatie bevat en voornamelijk gericht is op het professionele publiek. Inmiddels zijn er op de blog dertig artikelen gepubliceerd, van diverse auteurs uit het netwerk van LI-MA en de museale partners. Hieronder bevindt zich interviews met **Natalia Jordanova** (door Manique Hendricks) en **Ali Eslami** (door Lena van Tijen), en een verdiepend stuk over *PITU: fertilization temple* van mediakunstenaar **Tabita Rezaire** en architect en kunstenaar **Yussef Agbo-Ola** dat te zien was in het Van Abbemuseum, Eindhoven.

Datamodel

Het toevoegen van metadata aan Wikidata, de referentiedatabase van Wikipedia, was een belangrijk onderdeel van het project Mediakunst op Wikipedia. Daarvoor werkten wij samen met dataspecialisten en Wikipedians in Residence zoals Hanno Lans.

Allereerst zijn de mediakunstenaren uit de collecties van partners en die van tijdelijke partners als ZKM en IFFR, als linked open data ingevoerd, om zo het veld van mediakunst in kaart te brengen. Om dat op het niveau van de kunstwerken te kunnen doen, was een geschikt datamodel vereist. In het kader van Mediakunst op Wikipedia is een dergelijk overkoepelend model ontwikkeld in nauwe samenwerking met expert-partners, waaronder ZKM. Het ontwikkelde model is gebaseerd op de Functional Requirements for Bibliographic Records (FRBR). www.wikidata.org/wiki/Wikidata:WikiProject_Media_Art/Data_model

Schrijfworkshops en afsluitende edit-a-thon

Op 25 november werd het publieke gedeelte van Mediakunst op Wikipedia afgesloten met een dagvullende edit-a-thon en verdiepingsprogramma bij Nieuwe Instituut. Deze dag werd inhoudelijk gekoppeld aan de tentoonstelling *REBOOT. Baanbrekende digitale kunst*. De edit-a-thon bood bezoekers naast een schrijfworkshop ook een rondleiding door de tentoonstelling door curator Sanneke Huisman en twee kunstenaarspresentaties van **Ali Eslami** en het kunstenaarsduo **Lancel/ Maat**. Voor de edit-a-thon werd een samenwerking aangegaan met de studierichting kunstgeschiedenis aan de Vrije Universiteit, Amsterdam.

In Cijfers

In 2023 heeft LI-MA 10 nieuwe werken van acht kunstenaars/collectieven aan de collectie toegevoegd, waarvan één kunstenaar met wie er nooit eerder was samengewerkt.³ Dit is minder dan in 2022, wat voornamelijk te wijten is aan pragmatische zaken: enerzijds zijn aan het einde van 2022 een aantal extra werken versneld toegevoegd aan de collectie met het oog op een première-strategie, terwijl aan het einde van 2023 een aantal geselecteerde werken nog niet kon worden opgenomen in de collectie wegens post-productie vertraging. Deze werken zijn doorgeschoven naar 2024. In 2023 vinden 218 (2022: 157) vertoningen

³ De volledige lijst van deze werken is te vinden in de bijlage.

plaats van werken uit de LI-MA-collectie op 104 verschillende off- en online locaties, waaronder musea, presentatie-instellingen, universiteiten, academies en film- en media-kunsthfestivals, tijdens in totaal 104 (2022: 78) tentoonstellingen en screenings. Hierbij vertoonden we werk op 63 plekken internationaal en op 41 plekken in Nederland waarvan 13 bij plekken of organisaties in Amsterdam. Hiermee is de stijgende lijn na de COVID-19-pandemie ingezet, in 2021 vertoonden we werken op slechts 80 locaties.

In 2023 heeft LI-MA naar schatting één miljoen bezoekers weten te bereiken met nieuwe werken en met werken uit de uitgebreide collectie, die inmiddels vijf decennia bestrijkt. Een belangrijk aandeel daarin werd gevormd door de online presentaties van het Netherlands Cultural Institute Online, opgezet door de Nederlandse ambassade in Beijing. Dit online programma, bestaande uit vier thematische onderdelen en samengesteld door curator Anoushka van Driel, trok 192.720 kijkers. Daarnaast trok *REBOOT* in totaal 50.135 bezoekers, waarvan 13.886 tussen 6 oktober en 31 december 2023

In vergelijking met 2022 is LI-MA erin geslaagd werken van veel meer kunstenaars uit haar collectie te distribueren: het gaat in totaal om 115 kunstenaars. In 2022 ging het nog om 66 kunstenaars, en in 2021 om 53 kunstenaars. Via de aanwezigheid op sociale media, de eigen programma's en de programma's die we co-cureren zoals *REBOOT* met Nieuwe Instituut en *Part One/ Two of Many Parts* samen met West (Den Haag), de maandelijkse distributie-nieuwsbrief en het platform media-kunst.net heeft LI-MA veel meer kunstenaars zichtbaarheid kunnen geven.

Ten slotte werd werk van 43 kunstenaars gepresenteerd van wie het werk zich niet in de LI-MA-collectie bevindt. Zo draagt LI-MA bij aan het tonen van een breed scala aan Nederlandse mediakunst.

Conservering & Onderzoek

Mediakunstwerken vormen een onmisbaar onderdeel van ons cultureel erfgoed. Mediakunst en digitale kunst zijn een inherent variabele kunstvorm als gevolg van technologische ontwikkelingen en interacties met en interpretatie door nieuwe generaties, resulterend in voortdurende innovatie en transformatie.

LI-MA is het **kenniscentrum voor behoud, beheer en toegankelijkheid van digitale kunst en -erfgoed**. Het type kunstwerken dat wij archiveren en conserveren loopt uiteen van digitale video en performances tot live gegeneerde kunstwerken, van immersive installaties tot spatial audio, ingezet om de kijkrichting te sturen in virtual reality, websites die gebruik maken van game engines tot social media en NFT's. Wij hebben in samenspraak met een groot aantal spelers uit het veld een gezamenlijke infrastructuur en kenniscentrum gerealiseerd voor de toekomstige toegankelijkheid oftewel conservering van digitale kunst. Doordat wij deze kennis en faciliteiten delen, hoeft niet elke instelling, collectie, kunstenaar of museum zelf die kennis en infrastructuur op te bouwen.

We zijn een belangrijke **kennispartner voor kunstenaars, musea, universiteiten en academies**. Ideeën en kennis worden uitgewisseld met collega-instituten in het buitenland zoals **ZKM** (Karlsruhe) en **Rhizome** (New York). LI-MA organiseert symposia, rondetafelgesprekken en programma's voor een nationaal en internationaal professioneel publiek. **LI-MA leidt een nieuwe generatie op** door nauwe samenwerkingen met universiteiten en academies aan te gaan.

En last but not least wordt, op basis van ons e-depot, in samenwerking met Van Abbemuseum (Eindhoven), Frans Hals Museum (Haarlem), Stedelijk Museum (Amsterdam) en het RCE (Amersfoort) mediakunst.net aangeboden. Niet eerder waren er zoveel mediakunstwerken van verschillende Nederlandse musea en instellingen via één interface online beschikbaar.

Conservering

LI-MA biedt diensten, kennis, advies en onderzoek aan in samenwerking met een nationaal en internationaal werkveld. Ook beschikken we over een **fysiek en digitaal depot** waarin analoge en digitale kunstwerken duurzaam opgeslagen worden en waarvan in 2023 meer dan 70 collecties en honderden kunstenaars gebruikmaken. Al deze partijen brengen continu nieuwe werken bij ons onder. **Wij verrichten de kwaliteitscontrole, opslag, verduurzaming, uitlevering en anticipatie op toekomstige technische veranderingen**. In opdracht van de collecties en kunstenaars worden de werken telkens op het geëigende formaat ter beschikking gesteld voor vertoning en presentaties, waarbij zij ook technisch en inhoudelijk worden ondersteund.

De infrastructuur, kennis en diensten worden door de afnemers betaald. Middels samenwerkingsprojecten wordt voortdurend geïnnoveerd.

In cijfers

In 2023 conserveerde LI-MA in totaal 71 verzamelingen, tegenover 64 in 2022. In 2023 zijn 89 kunstwerken van 64 kunstenaars voor 21 collecties geconserveerd en 35 kunstwerken van 18 verschillende kunstenaars voor 10 instellingen uitgeleverd voor vertoning.

LI-MA ondersteunt onder andere **Bonnefanten** (Maastricht), **KRC collectie, de Appel, De Nederlandsche Bank** (Amsterdam), **Kröller-Müller Museum** (Otterlo), **Rafaël Rozendaal** en andere kunstenaars, musea, bedrijfscolleagues en particuliere verzamelaars. LI-MA werkt samen aan de nationale infrastructuur met de participanten van **NDE** (Netwerk Digitaal Erfgoed), **NADD** (Netwerk Archieven Design en Digitale Cultuur), **SBMK** (Stichting Behoud Moderne Kunst), **Podiumkunst.net** en **AVA_net** (Netwerk audiovisuele collecties in Nederland).

Andere uitgelichte conservering activiteiten en -feiten

- Een steeds groter aantal software based werken is ter conservering en opslag aangeboden. Onderzochten we vorig jaar nog hoe **NFTs** te conserveren, inmiddels zijn de eerste NFTs in ons e-depot opgenomen en geconserveerd.
- In 2021 en 2022 hebben musea tijdens de COVID-19-pandemie hun collectie onder de loep genomen, wat extra werk voor LI-MA opleverde. Deze tendens is inmiddels over. Behoud en beheer van de collecties krijgt weer steeds minder aandacht bij de musea. Een groot deel van de nieuwe klanten in 2023 zijn particuliere verzamelaars en buitenlandse collecties zoals **Centre Pompidou**, die gebruikmaken van Arthost. Arthost is een unieke conserveringsdienst waarmee online- en software based werken duurzaam opgeslagen worden.
- Museum Boijmans Van Beuningen is momenteel gesloten en presenteert haar collectie elders. In 2023 werd de collectie in het **Rijksmuseum** te Amsterdam gepresenteerd. Speciaal voor deze tentoonstelling heeft LI-MA het 10-kanaals videowerk *Revival of the Snake* van **Yang Fudong** uitgeleverd en geprepareerd.
- **LI-MA heeft in 2023 haar technische infrastructuur vernieuwd**, een LTO-Robot ingezet en alle werken van LTO-5 naar twee sets LTO-8 overgezet. Hierdoor is de infrastructuur weer up-to-date en toekomstbestendig.
- Hierbij is ook een nieuw platform ontwikkeld dat de musea meer inzicht geeft in de staat van de eigen collectie, en het beheer en behoud daarvan bij LI-MA.
- Ter voorbereiding van de **REBOOT**-tentoonstelling werden een groot aantal werken geconserveerd, zoals *Ideofon 1* van **Dick Raaijmakers**, *Spatial Sounds: (100dB at 100km/h)* van **Marnix de Nijs** en **Edwin van der Heide**, *the_living* van **Debra Solomon**, *Artificial* van **Remko Scha**.

Onderzoek

In een wereld waarin in toenemende mate en met grote snelheid enorme hoeveelheden informatie circuleren, speelt onderzoek een cruciale rol bij het zichtbaar maken en verhelderen van zowel bestaande als nieuwe ideeën. **LI-MA onderzoekt wat oude en nieuwe technologieën betekenen voor de huidige en toekomstige vertoning van mediakunstwerken.** We ontwikkelen collectieve vormen van kennisvorming en -deling en alternatieven voor gangbare onderzoekspraktijken (artistiek, wetenschappelijk en kunsthistorisch). Dat doen we altijd in samenwerking met nationale en internationale instellingen, onderzoekers en kunstenaars.

Nieuwe perspectieven op conservering

Mediakunst en digitale kunst hebben een specifieke aanpak en expertise nodig om de toekomstige toegankelijkheid ervan te realiseren. Om digitale werken te bekijken, te beleven en te beoordelen moet niet alleen de juiste hardware, software en kennis beschikbaar zijn, maar is ook interactie op inhoud of actieve participatie en co-creatie belangrijk. Bovendien is storytelling, oftewel de (kunst-historische, media-theoretische, technische en maatschappelijke) context, steeds belangrijker om het werk ook in de toekomst te kunnen begrijpen. **Het conserveren van steeds nieuwe typen kunstwerken**, bijvoorbeeld gemaakt met AI en VR of voor de blockchain, **vraagt steeds om nieuwe manieren van documenteren, archiveren en conserveren.** En nieuwe technologieën bieden nieuwe manieren van conserveren en documenteren.

In 2023 hebben we in verschillende korte en langdurige onderzoeksprojecten gewerkt aan het vergaren en delen van kennis, het creëren van handvaten/tutorials/tools en het opzetten van technische faciliteiten voor beheer en behoud op het gebied van kunst, technologie en erfgoed. **Ons doel is om bestaande en toekomstige digitale kunst op een duurzame manier toegankelijk te houden voor zowel de kunstenaars als de instellingen.** De in hoog tempo veranderende technologie en de complexe conserveringspraktijk

maakt het belang van samenwerking binnen de mediakunstcommunity en een gevoel van gedeeld eigenaarschap cruciaal. We werken daarvoor nauw samen met kunstenaars, wetenschappers en collecties om gezamenlijk standaarden en alternatieven te ontwikkelen. Daarnaast reflecteren we op onze relatief jonge en sterk evoluerende hybride discipline, waarbij we ons richten op de nieuwste ontwikkelingen in ons vakgebied.

Het lopende onderzoek richt zich op gezamenlijke infrastructuur en samenwerking voor de duurzame toegankelijkheid van digitale kunst.

Infrastructuur Duurzame Toegankelijkheid Digitale Kunst: een collectief verhaal

In dit project conserveren we digitale kunst uit aangesloten collecties, dragen kennis via workshops over aan het veld en jonge conservatoren, leiden twee junior restauratoren op, en presenteren onze bevindingen aan het publiek onder meer op ons jaarlijkse symposium. Dit alles doen we in samenwerking met een brede community. De meeste musea en collecties in Nederland hebben geen specifieke kennis in huis voor het beheer en behoud van digitale kunst, terwijl er wel steeds meer digitale kunst in de collecties opgenomen wordt. **LI-MA ondersteunt meer dan 70 instellingen met diensten, kennis en scholing.** Aan de hand van onderzoek aan representatieve casestudies, workshops, plenaire overleggen, factsheets en evenementen realiseren we gedeelde best practices en professionalisering van het veld. Daarbij vernieuwen we ook onze technische infrastructuur en versterken we de samenwerkingen verder.

LI-MA initieert en coördineert het meerjarige project Infrastructuur Duurzame Toegankelijkheid Digitale Kunst (IDTDK) om het verlies van digitale kunstwerken én de kennis om deze te conserveren tegen te gaan. Dat doen we samen met onder meer **Jeroen Jongeleen, Rosa Menkman, Jan Robert Leegte, Rafaël Rozendaal, Debra Solomon, Van Abbemuseum, de Appel, Bonnefanten, BPD kunstcollectie, Museum Boijmans Van**

Beuningen, Centraal Museum, Frans Hals Museum, Groninger Museum, KRC collectie, Kröller-Müller Museum, RCE afdeling collecties, RABO Kunstcollectie, Rijksakademie, Stedelijk Museum Amsterdam, en de netwerken NDE en SBMK.

Het belang van een collectieve benadering is in de afgelopen jaren ook steeds sterker aan het licht gekomen in onze **conserveringspraktijk**. Een goed voorbeeld daarvan is het community based werk *BLKNWS* (2018) van **Kahlil Joseph**, dat we in 2023 samen met Bonnefanten, OSCAM en andere partners hebben onderzocht, in het kader van ons meerjarige project **IDTDK**. Deze installatie toont een fictieve nieuwsuitzending waarin historische en actuele beelden uit het nieuws en de populaire cultuur te zien zijn, afgewisseld met eigen beelden van de kunstenaar. Het werk onderzoekt hoe de zwarte gemeenschap in Amerikaanse nieuwsuitzendingen wordt gerepresenteerd en breekt daarmee. De installatie staat in verbinding met de studio van Kahlil Joseph, waardoor deze continu aan verandering onderhevig is en wordt aangevuld, waarvoor Joseph samenwerkt met journalisten.

Geen community based maar wel interactief, kritisch en op social media gebaseerd werk is *Clapback Fury* (2021) van **Saeeda Saeed**. Dit werk werd gemaakt voor de **Hartwig Foundation** en werd samen met de **Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed** onderzocht in het project IDTDK. Het is vergelijkbaar met het videospel *Dance Dance Revolution* en gebruikt spel, humor en plezier om een gevoel van ontlading op te roepen, een plezier dat tegenwicht biedt aan de wanhoop over een politieke realiteit zonder alternatief. Elke voetstap genereert tweets met directe tags naar profielen van de Saoedische staat, met als doel officiële tweets te verdringen. Het uitgangspunt voor deze casus was de vraag: Hoe kan een werk behouden en tentoongesteld worden dat afhankelijk is van sociale media (bijvoorbeeld Twitter)? En welke informatie is daarvoor nodig?

Ook casestudies voor *REBOOT* werden gezamenlijk onder de loep genomen, niet alleen in het programma *Digital Care* maar ook voor het infrastructuurproject. *the_living* is een werk van **Debra Solomon** dat zich manifesteert in CU-SeeMe, software die het mogelijk maakt een live videoverbinding te gebruiken in een online chatbox. Dit in 1998 gemaakte, baanbrekende werk binnen de digitale kunstgeschiedenis was zijn tijd vooruit, want het fantaseerde over 24/7 online zijn en het vervagen van grenzen tussen de fysieke en digitale wereld. Het werk bestaat uit een serie performances, in beeld gebracht op een computerscherm en samengesteld uit webpagina's, beelden, lopende chats, codes en geluid. Solomons digitale persona doemt via streaming beelden op uit ongebruikelijke fysieke omgevingen als een ijsgrot, in een zwembad of op een boot die door de Amsterdamse grachten vaart – constant een laptop vasthoudend waarmee ze online contact onderhoudt met haar publiek in virtuele videoconferentie-omgevingen. Met dit project onderzoekt Solomon de collectieve online omgeving die eind jaren 1990 gemeengoed werd en toont ze de mogelijkheden van online communicatie. **De website van the_living** is al geruime tijd offline, LI-MA heeft samen met de kunstenaar het werk uit de bestaande documentatie en archief geactiveerd.

Het onderzoek en de resultaten zijn niet alleen op de LI-MA-website en projectwiki te vinden, maar ook op Monoskop en bij **NADD**. Dit laatste gebeurde in editie twee van *Archives at Risk: Seeking Shelter*, waarin de onzekere toekomst van Nederlands design en digitale cultuur archieven wordt belicht, door het Netwerk voor Archieven Design en Digitale Cultuur (NADD). Van 30 oktober 2023 t/m 3 maart 2024 was deze editie te zien in de foyer van Nieuwe Instituut, bij de ingang van *REBOOT* (*the_living* was ook onderdeel van deze expositie). Er is ook een videoclip gemaakt, bovendien was het werk tijdens het IFFR op willekeurige momenten te zien op een aantal verschillende locaties.

Andere uitgelichte onderzoeksactiviteiten:

- Met **ZKM** is een datamodel ontwikkeld voor het toevoegen van metadata aan *Wikidata*, de referentiedatabase van *Wikipedia*. Door kunstenaars en kunstwerken uit diverse collecties in te voeren als linked open data wordt het mogelijk het veld van mediakunst in kaart te brengen. Om dit op het niveau van de kunstwerken te kunnen doen, is een geschikt datamodel vereist. Op dit moment bestaat zo'n model nog niet op *Wikidata*, en verschillende instellingen hanteren geen uniform systeem.
- Er vonden in 2023 vijf **Digital Care events** plaats, waarin vijf sleutelwerken uit *REBOOT* centraal stonden. De werken werden getoond en bevraagd op verschillende locaties in het land. In gesprek met kunstenaars, wetenschappers, producenten, technici en het publiek werd onderzocht wat het betekent om deze werken vandaag de dag te presenteren en toegankelijk te houden voor toekomstige generaties. *Digital Care* is ontwikkeld om antwoorden te zoeken op vragen over conservering en presentatie van digitale kunst in samenwerking met de partners **iii**, **Sonic Acts**, **V2_**, **Creative Coding Utrecht**, **Koninklijk Conservatorium**, **TETEM** en **AKI ArteEZ**. Bij dit proces waren zo veel mogelijk experts en geïnteresseerden betrokken. *Digital Care* heeft de samenwerking bevorderd met culturele instellingen waar de werken ooit zijn gemaakt of die een relatie hadden met een van de werken.
- Met 'documenting digital art' werd op internationaal vlak samengewerkt aan de documentatie van nieuwe digitale kunstvormen. Dit is een internationaal samenwerkingsproject dat wordt geleid door **Gabriella Giannachi** (director **Center for Intermedia and Creative Technologies**, **University of Exeter**), in samenwerking met **Francesca Franco** (**University of Exeter**), **Annet Dekker**, (**Universiteit van Amsterdam**), **Katrina Sluis** (**London South Bank University**) en **Gaby Wijers** (directeur **LI-MA** en honorable research fellow bij **University of Exeter**). Het project werd in 2023 afgerond.

Kennisoverdracht & Educatie

Onze mediakunstwerken en -archieven zijn niet alleen onderdeel van de kunstgeschiedenis, maar ook van de technologische en innovatieve geschiedenis van Nederland en breder. Nederland had in de late twintigste eeuw een reputatie als avontuurlijke voortrekker op het gebied van digitale cultuur, dankzij vele pionierende kunstenaars en initiatieven. Kunstenaars en in het bijzonder computer-kunstenaars onderzoeken en bevragen steeds opnieuw de eigenschappen van nieuwe media, zetten nieuwe mogelijkheden in om nieuwe beelden en werelden vorm te geven, en kijken kritisch naar de maatschappelijke impact van technologie. Het probleem met de relatieve nieuwheid en de transformatie na transformatie, is dat er al snel een lacune in kennis ontstaat over hoe deze werken getoond en geconserveerd kunnen worden. LI-MA heeft de kennis in huis over (de ontwikkelingen van) digitale kunst in haar verscheidenheid en hoe de mogelijkheden voor digitale transitie voor productie, presentatie (distributie), archivering en conservering van mediakunst kunnen worden benut.

Het bevorderen en uitwisselen van kennis door innovatieve methodes en het uitvoeren van vakinhoudelijk of thematisch onderzoek is een belangrijke pijler van LI-MA.

Voorbeelden hiervan zijn het *Mediakunst op Wikipedia*-project (zie p.15) en het project voor collectieve zorg voor mediakunst (zie p.13); beide concepten zijn nieuw in het vakgebied. Onze kennis delen we actief in binnen- en buitenland met (aankomende) professionals uit verschillende disciplines en met verschillende rollen (oude en nieuwe generaties kunstenaars, curatoren, (kunst)historici, archivisten en technici) die een opleiding volgen. Daarbij bevragen we bij onze kennisactiviteiten de traditionele kennis over hiërarchieën en betrekken we een breed publiek.

Symposium Transformation Digital Art 2023

Transformation Digital Art is LI-MA's jaarlijkse internationale symposium voor kennisuitwisseling en reflectie op de conservering

van digitale kunst. Op 16 en 17 maart 2023 presenteerden kunstenaars, instellingen, wetenschappers en studenten on-site inspirerende praktijken en strategieën. Dat dit unieke symposium is uitgegroeid tot een inspirerende en toonaangevende ontmoetingsplek werd in 2023 opnieuw duidelijk. Onze interdisciplinaire aanpak is cruciaal voor een kritische reflectie op de eigen praktijk. We bespraken uitdagingen op het gebied van conservering, deelden de nieuwste inzichten en onderzochten paradigmaverschuivingen. We verwelkomden meer dan 130 deelnemers en bezoekers per dag uit 16 landen. Na twee voorgaande online edities was een live setting zeer welkom en het was geweldig om zoveel enthousiasme en expertise aan boord te hebben.

De eerste dag van het symposium was gewijd aan **documentatie als een kritische strategie voor het behoud van digitale kunst**, inclusief een verkenning van het documenteren van VR en AI. Hoogtepunten waren de DIY-documentatie workshops met **Matt Adams** (Blast Theory) en **Jonas Lund**, en Artists Mapping Interactivity door **Marije Baalman**. De dag (en het project documenting digital art) werd afgesloten met een paneldiscussie over de vraag hoe de huidige crisis het werk van kunstenaars, wetenschappers en conservatoren van digitale kunst beïnvloedt.

De tweede dag richtte zich op **collaboratieve zorg en de noodzakelijke infrastructuur** hiervoor. Hoogtepunten waren de documentatie workshops met: **Jan Robert Leegte**, **Annie Abrahams** en **Rafaël Rozendaal** en de sessie met **Dragan Espenschied** over de praktijk van digitale kunstconservering die worstelt met uitdagingen die niet alleen technisch zijn, maar vooral liggen op het gebied van kennismanagement. Deze dag werd afgesloten met de viering van het 10-jarig bestaan van LI-MA.

Andere uitgelichte kennisoverdracht-activiteiten

In 2023 werden drie schrijfworkshops en een edit-a-thon gegeven om artikelen te schrijven over mediakunstenaars en te koppelen aan Wikipedia-artikelen over mediakunstenaars. Op deze manier werd de bij deelnemende

instellingen aanwezige informatie op een open en toegankelijke manier gezamenlijk ontsloten. Een artikel op Wikipedia is publieke kennis, en kan door de community worden beheerd. Zo krijgt mediakunst meer zichtbaarheid en wordt het een publieke zaak.

- Media Art Friesland Leeuwarden
14 februari
- Schrijfworkshop bij West, Den Haag
als onderdeel van de tentoonstelling
Part One of Many Parts: Looking at Video Art.
2 maart
- Open workshop, o.l.v. Ziko, RCE,
Amersfoort.
19 juni
- Edit-a-thon bij het Nieuwe Instituut,
Rotterdam.
25 november

Op 12 juni 2023 namen Joost Dofferhoff en Gaby Wijers deel aan de kennisdag van het RCE en de Nederlandse Museumvereniging. Hun presentatie voor Nederlandse museum- en erfgoedprofessionals concentreerde zich op het belang van het bouwen van een gezamenlijke duurzame infrastructuur voor digitale kunst. Als voorbeelden werden analoge videowerken van Nan Hoover en het internetkunstwerk *Running a Circle Clockwise* (2017) van Jeroen Jongeleen gebruikt.

In augustus presenteerde Paula Fernández Valdés (onderzoeker LI-MA in 2022) haar onderzoek tijdens de Electronic Media – Virtual Session I als onderdeel van de 51e jaarlijkse bijeenkomst van het American Institute of Conservation. De presentatie werd goed ontvangen en er werd een artikel gepubliceerd in de *Electronic Media Review*.

LI-MA's onderzoeks- en kennisactiviteiten kwamen aan bod in: *Media Art on Wikipedia Leveraging the Wikimedia Ecosystem to Address the Challenges and Opportunities of Media Art Institutions* door Stefan Glowacki, POP, Public Open Participatory no 5 oktober. *Conservation of Time-Based Media Art* ed. Deena Engel en Joanna Philips, Routledge; *Digital Care – Het geheugen van digitale kunst*

en *cultuur* door Brigitte Jansen, Sanneke Huisman en Klaas Kuitenbrouwer in Boekman 135; *Documentation as Art: Expanded Digital Practices* ed. Annet Dekker en Gabriella Giannachi, Routledge; *On Reenactment: Concepts, Methodologies, Tools* ed. Cristina Baldacci en Susanne Franco- Accademia University Press.

Gaby Wijers gaf workshops en colleges in Amsterdam, Rotterdam, Porto en Linz en online voor VMAC Forum Hong Kong en Photographers Gallery London.

Publiciteit & Publieksbereik

LI-MA's communicatie- en marketingactiviteiten zorgden ervoor dat zowel online als offline en via samenwerkingen een groter en divers publiek werd bereikt. LI-MA heeft een aanzienlijk nationaal en internationaal bereik via online kanalen, waaronder sociale media en onze website. Door samenwerkingen met onder meer Nieuwe Instituut, West, Den Haag en de partnerinstellingen van *Digital Care* werd dit bereik aanzienlijk vergroot.

Online kanalen

Instagram

Op Instagram heeft LI-MA op 31 december 2023 4.800 betrokken volgers, wat bijna 1.200 volgers meer is dan in 2022 (31.12: 3.682). Het totale (dagelijkse) bereik is verdrievoudigd op Instagram in 2023 en bedraagt nu 32.203 impressies (2022: 10.806). Het totale bereik is dit jaar dus met 313% gestegen, en het aantal interacties is met 100% gestegen.

LinkedIn

LinkedIn wordt een steeds belangrijker social media outlet voor LI-MA. In 2022 is het aantal volgers van het LinkedIn-profiel van LI-MA organisch gegroeid van 1.042 naar 1.537 volgers. De meeste volgers komen uit Nederland, gevolgd door het Verenigd Koninkrijk, Frankrijk en België.

Facebook

Sinds eind 2022 is het aantal volgers van de Facebook-pagina toegenomen van 5.725 naar 5.800 op 31 december 2023. Die geringe stijging weerspiegelt de tanende populariteit van Facebook. De gebruikers volgen LI-MA wel trouw op dit platform. In 2023 bedraagt het totale (dagelijkse) bereik op Facebook 26.141 (2022: 24.722). Het cumulatieve bereik van volgers op Facebook is met 26,7% gestegen ten opzichte van het voorgaande jaar. De afvlakking van het bereik op dit platform blijft zich doorzetten, maar voor het promoten van events blijft het een geschikt kanaal.

YouTube

Het YouTube-kanaal van LI-MA is gegroeid van 630 volgers in 2022 naar 643 volgers in 2023. Het niveau van betrokkenheid is gestagneerd door de overgang van online programmering naar live-evenementen.

Vimeo

Eind december 2023 heeft het Vimeo-kanaal van LI-MA in totaal 156 volgers. Het totale aantal kijkers is toegenomen van 1,5K in 2022 naar iets meer dan 2.000 views. Regionaal gezien behoren Nederland, België, Frankrijk, Hong Kong en Japan tot de top vijf van de landen waar bezoekers via Vimeo op LI-MA terechtkomen. LI-MA heeft in 2023 Vimeo vooral ingezet als viewing platform voor curatoren en niet meer als publiekskanaal.

Nieuwsbrief

LI-MA stuurt maandelijks een nieuwsbrief naar circa 5.000 abonnees. Het aantal abonnees is gedaald met een kleine 5% ten opzichte van 2022. De nieuwsbrief is gericht op een breed publiek van kunstliefhebbers, maar ook op een meer specifiek publiek, waaronder kunstenaars, mediakunstprofessionals en studenten. Het openingspercentage van de nieuwsbrief ligt gemiddeld rond de 37%, een kleine stijging van 2% ten opzichte van 2022. Naast deze algemene nieuwsbrief over LI-MA, versturen we maandelijks een mailing met distributie nieuws. Deze is gericht op professionals als programmeurs en curatoren en dus ook potentiële klanten van LI-MA. En heeft een openingspercentage van ruim 46%.

Websites

De website van LI-MA, li-ma.nl, telde in 2023 in totaal 120.391 paginaweergaven. LI-MA's online bereik strekt zich voornamelijk uit over unieke bezoekers uit Nederland, de Verenigde Staten, het Verenigd Koninkrijk en Duitsland. Andere landen in de top 10 zijn Italië, Servië, Frankrijk, België, Canada en Spanje. De homepage, de 'over'-sectie, projectpagina's, pagina's over events zoals het symposium en de catalogus behoren tot de meest bezochte pagina's op onze website. Door de aangescherpte wetgeving op de privacy zijn er geen

andere demografische gegevens, zoals gender en leeftijd, meer op te vragen.

Naast de eigen website beheert LI-MA ook mediakunst.net en digitalcanon.nl. Deze laatste website presenteert de kunstenaars en de werken van digitale pioniers die in de tentoonstelling *REBOOT* te zien waren. In de laatste 3 maanden van 2023 – de tentoonstelling opende op 7 oktober 2023 – nam het aantal gebruikers van digitalcanon.nl toe tot 1.760, die in totaal 4.124 pagina's bezochten in die periode. De bezoekers kwamen vooral uit Nederland, maar een aanzienlijk deel ook uit de Verenigde Staten, China, Frankrijk en Duitsland.

“Een fascinerende reis door de geschiedenis van digitale en mediakunst” **** (NRC)

De catalogus mediakunst.net telde in 2023 8.049 paginaweergegeven. We verwachten in 2024 een intensiever gebruik van mediakunst.net omdat deze catalogus intussen is geïntegreerd in de LI-MA website.

Marketing

LI-MA heeft zich in 2023 meer dan tevoren ingezet om de zichtbaarheid van mediakunst en kunstenaars te vergroten. Een project dat specifiek bijdraagt aan de (online) zichtbaarheid van mediakunst is Mediakunst op Wikipedia. En daarbij is LI-MA veel buiten de eigen locatie van culturele broedplaats LAB111 in Amsterdam getreden, wat overigens op het vlak van distributie altijd het geval is. Met samenwerkingsprojecten als *REBOOT*, *Baanbrekende digitale kunst* en *Digital Care* heeft niet alleen LI-MA bijgedragen aan de zichtbaarheid van sleutelwerken uit mediakunst, maar ook aan de waardering ervan. De tentoonstelling *REBOOT* werd goed ontvangen door het publiek en kreeg aandacht in onder andere NRC en Trouw, kunsttijdschriften Metropolis M, De Witte Raaf, See All This, Kunstkrant en Museumtijdschrift. De mediawaarde van *REBOOT* bedroeg in 2023: € 1.858.703.

De strategische koers die LI-MA voor de komende jaren kiest, neemt de kunstenaarspraktijk als uitgangspunt waarbij conservering de kern van LI-MA is en continuïteit van mediakunst garandeert en met distributie-activiteiten en presentaties de kunstenaars/mediakunst zichtbaar maakt. In 2023 werkte LI-MA met ontwerp bureau HOAX aan een nieuwe identiteit en branding. Doel hiervan was **LI-MA positioneren als hét expertisecentrum voor mediakunst en hét digitaal depot voor mediakunst in Nederland**. En LI-MA richting een internationaal publiek verder laten uitgroeien tot een erkend merk voor beheer, behoud en distributie van digitale kunst. In de promotie van *REBOOT* en *Digital Care* was het nieuwe logo van LI-MA reeds zichtbaar (de gehele huisstijl werd in maart 2024 gelanceerd samen met de nieuwe website). De frisse en heldere nieuwe vormgeving communiceert waar LI-MA voor staat. In 2023 is een begin gemaakt met een verbetering van gebruik van beeld in de promotie van LI-MA. In de eerste campagne in de nieuwe huisstijl, voor *Digital Care*, was er een duidelijke eenheid in vorm en beeld. Dit gaf herkenbaarheid aan de serie van events van *Digital Care*.

LI-MA trekt stevast een divers publiek dat de screenings bezoekt in de filmzalen van LAB111. Een groot aantal van deze bezoekers is Cinevillepashouder. Ook met We Are Public werkt LI-MA samen. *LI-MA Presents* werd zeer goed bezocht en was tweemaal uitverkocht. Het programma *LI-MA Presents* vond in 2023 niet alleen plaats bij LAB111, zoals gebruikelijk, maar ook bij Quai10 in Charleroi, in het kader van het Nederlandse staatsbezoek aan België, waarbij zowel het brede publiek als professionals in Franstalig België met LI-MA's activiteiten kennis konden maken.

Wij hebben in 2023 online en offline werk vertoond op 104 locaties, waarvan vier online, voor even zoveel tentoonstellingen, festivals en screenings van 218 werken in 25 landen wereldwijd.

Publieksbereik

In 2023 presenteerde LI-MA een gevarieerd en veelzijdig programma dat gericht was op zowel een breed publiek van kunst- en film liefhebbers, als op een publiek van vakgenoten, waaronder kunstenaars, mediakunstprofessionals en studenten. De meeste activiteiten vonden plaats bij partnerinstellingen in Nederland, waardoor LI-MA ook nieuw publiek wist aan te boren.

De *LI-MA Presents*-screenings vonden vijfmaal plaats bij LAB111 en trokken totaal 297 bezoekers. Daarnaast was er één editie in het buitenland (zie voorgaande), waarbij ook een tentoonstelling en screeningprogramma plaatsvonden en die totaal 970 bezoekers trokken.

Transformation Digital Art, LI-MA's jaarlijkse internationale symposium over het behoud van digitale kunst, werd goed bezocht en (inter)nationaal gewaardeerd. Ruim 130 deelnemers en bezoekers per dag uit 16 landen.

“For me, the TDA series remains one of the most relevant in the area of digital art preservation. Hopefully you'll be able to continue it many more times :)”
— Dragan Espenschied, Preservation Director bij Rhizome, New York

In samenwerking met West in Den Haag organiseerde LI-MA op die locatie twee tentoonstellingen van mediakunst: *Part One of Many Parts: Looking at Video Art* en *Part One of Many Parts: Looking at Video Art*. Totaal bezochten 5.174 bezoekers deze exposities.

Vijf activiteiten vonden plaats in het kader van *Digital Care*. Het eerste event, *Digital Care: Livinus & Jeep van de Bundt and Steina*, bij Tetem in Enschede werd online door 111 personen gevolgd. De expositie werd goed bezocht. Overige cijfers: *Digital Care: Dick Raaijmakers* bij DCR, Den Haag (60 bezoekers); *Digital Care: Remko Scha* bij Vogelfrei, Utrecht (31 bezoekers); *Digital Care: Evening of The Hands* bij V2_, Rotterdam (84 bezoekers).

En de conferentie *Digital Care at Strategies for Tactical Archives* bij Nieuwe Instituut, Rotterdam trok 166 personen.

De opening van *REBOOT* werd zeer goed bezocht door een divers publiek van onder meer professionals uit de creatieve industrie, museale sector en kunstenaars. In 2023 ontvingen de tentoonstelling en de gerelateerde events bij Nieuwe Instituut 13.886 bezoekers.

Activiteiten op het gebied van conservering waren gericht op een publiek van studenten, onderzoekers, museum- en archiefmedewerkers, conserveringsprofessionals, kunstenaars en vakgenoten. Er vonden 23 workshops en lezingen plaats waarvan een deel online en in het buitenland.

Organisatie

LI-MA werkt met een klein én hybride team en is tegelijkertijd in de afgelopen vier jaar gegroeid in aantal fte. Het hybride team maakt ons **daadkrachtig en wendbaar**. In 2023 bestaat het team uit 17 parttime medewerkers (zzp en werknemers) en in totaal drie stagiairs. LI-MA is een **netwerkorganisatie** en werkt samen met vele experts, netwerkorganisaties en instellingen uit het (internationale) veld. Onze experts hebben een heel verschillende achtergrond: van kunstgeschiedenis tot informatica en filmgeschiedenis, van beeldend kunstenaars tot ingenieurs en filosofen. Al onze technici zijn geschoold als beeldend kunstenaars.

In 2023 bestaat het team uit:

- Joost Dofferhoff, registrar
- Olivia Brum, junior restaurator
Duurzame infrastructuur digitale kunst
- Kees Fopma, videoconservering en distributietechniek
- Sanneke Huisman, curator
- Annelieke van Halen, coördinator
Infrastructuur Duurzame Toegankelijkheid Digitale Kunst, branding & website
- Mascha Ihwe, communicatie
Mediakunst op Wikimedia
- Maija Jussila, communicatie
(tot november 2023)
- Jaap van der Kreeft, TOXUS,
database en infrastructuur ontwikkeling
- Callum McLean, communicatie
(vanaf september 2023)
- Mauricio van der Maesen de Sombreff,
junior software-based conservering en technische infrastructuur
- NM(studio), grafische verzorging
(vanaf augustus 2023)
- Tinus Nijmeijers, ZINC, systeembeheer
- Claudia Roeck, restaurator Duurzame infrastructuur digitale kunst
- Wiel Seuskens, senior software-based conservering en technische infrastructuur
- Pier Taylor, vormgeving (tot juli 2023)
- Ruth Timmermans,
- Vevi van der Vliet, zakelijke leiding
- Gaby Wijers, directeur/bestuurder
- Theus Zwakhals, distributeur

Wijers, Dofferhoff, Timmermans, Brum, Roeck en Zwakhals zijn parttime in dienst van de stichting LI-MA, de anderen werken op freelance basis. Daarnaast werken we met Pieter Kers van Beeld.nu voor de fotografie en Florian van Zandwijk en Luuk Schipperheijn voor webdesign. In 2023 werd het team verder bijgestaan door Hanno Lans (Wikipedian In Residence techniek) voor het Mediakunst op Wikipedia-project, verschillende kunstenaars, technici, moderatoren/sprekers en co-curatoren voor de *LI-MA Presents*-avonden, *Digital Care*-presentaties, Hackathon en de case studies voor de projecten Infrastructuur Duurzame Digitale Kunst en *REBOOT*.

Last but not least, waren de volgende vrijwilligers bij een of meer activiteiten in 2023 betrokken: Margherita Bergamo Meneghini, Ingrid Corona, Ilona Mukhortova, Vy Thuy Dang, María Pérez-Lozao, Violeta Rodríguez, Lonneke van Kampen en Manuela Zammit.

Bestuursverslag

2023 is het jaar waarin LI-MA weer volop draait. Distributie van mediakunst is terug van weggeweest en gegroeid ten opzichte van voor de COVID-19-pandemie en de langdurige relaties met de inmiddels meer dan 70 conserveringspartners is bestendig. Het is ook een jaar waarin LI-MA haar lang gekoesterde droom van het presenteren van de Digitale Canon heeft weten te realiseren met de tentoonstelling *REBOOT* in samenwerking met Nieuwe Instituut. Het programma *Digital Care* van *REBOOT* heeft LI-MA voor het eerst in staat gesteld de noodzaak en problematiek van conservering en restauratie bij mediakunst met een algemeen publiek te delen.

Het jaar 2023 is verder vooral een jaar geweest dat zich heeft gericht op de toekomst. LI-MA heeft opnieuw meerjarige aanvragen bij Amsterdams Fonds voor de Kunsten en Stimuleringsfonds Creatieve Industrie ingediend en zal met een bijdrage van Cultuurloket DigitALL in 2024 werken aan een online/onsite publieke ruimte die voor kennisoverdracht en verbinding zorgt en toekomstperspectief waarborgt.

LI-MA is het Amsterdams Fonds voor de Kunsten dankbaar dat met de meerjarige bijdragen een belangrijk deel van de essentiële uitgaven worden ondersteund voor de bedrijfsvoering, technische basisinfrastructuur, huisvesting, programma's en gekwalificeerd en ervaren personeel.

Omdat de meerjarige bijdrage van het Rijk 2021–2024 niet werd gerealiseerd, zijn fair practice, experimenten, talentontwikkeling, de verdere ontwikkeling van technische infrastructuur en het produceren van grotere projecten en mediakunstwerken, alsook de zichtbaarheid daarvan, onder druk komen te staan. Met diverse private en publieke fondsen worden goede banden onderhouden, waardoor we een aantal projecten toch (deels) hebben kunnen realiseren. Voor de ontwikkeling van de technische infrastructuur en kennisoverdracht zijn we het meerjarige project Infrastructuur

Duurzame Toegankelijkheid Digitale Kunst gestart, mede mogelijk gemaakt door een meerjarige projectbijdrage van het Gieskes Strijbis Fonds, het Cultuurfonds en het Mondriaan Fonds. Met het project Mediakunst op Wikimedia maken we de zichtbaarheid van de mediakunst mogelijk. Dit meerjarige project, gesteund door het Mondriaan Fonds en PICA is eind 2023 afgerond.

Financiën

Toelichting bij de eigen inkomsten, liquiditeit en solvabiliteit.

De totale baten zijn € 770.058, dat is € 183.105 meer dan in 2022 en € 67.979 minder dan de in 2020 ingediende meerjarenbegroting. De mindere baten en in het verlengde daarvan de mindere omzet zijn toe te schrijven aan de niet-gehonoreerde bijdragen van het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen (OCW) voor de periode 2021–2024 en de evenmin toegekende –ondanks een positief advies– meerjarige bijdrage van Stimuleringsfonds Creatieve Industrie.

De liquiditeit is gelijk gebleven aan die van vorig jaar, de current ratio bedraagt 1,06 per 31 december 2023. De solvabiliteit is licht gestegen en bedraagt 88% per 31 december 2023.

Vooruitblik 2024

Het jaar 2024 belooft een spannend jaar te worden wat activiteiten, impact en toekomstperspectief betreft. Samen met Nieuwe Instituut presenteren we de laatste maanden van de tentoonstelling *REBOOT*. Het project Infrastructuur Duurzame Toegankelijkheid Digitale Kunst zal eind augustus 2024 worden afgerond. En in januari 2024 starten we met de ontwikkeling van de online en onsite publieke ruimte van LI-MA 'Living Media Art'.

Op financieel gebied zal het een cruciaal jaar zijn. De kosten blijven op alle vlakken gestaag stijgen: de huisvestingskosten zijn vanaf 2023 ruim verdubbeld. LI-MA is van mening dat fair practice, wat ook betekent dat de

werkdruk verlaagd moet worden, essentieel is om een duurzame en gezonde bedrijfsvoering te waarborgen. Een gevolg daarvan is dat de personeelskosten de afgelopen twee jaar zowel qua fte als de conform cao-loonsverhoging zo goed als zijn verdubbeld.

LI-MA realiseert zich dat de spreiding van inkomstenbronnen een belangrijk onderdeel is van een gezonde onderneming. Omdat LI-MA een 'artist driven' organisatie is, die streeft naar een optimaal klimaat waar de ontwikkeling en het belang van de kunstenaar, de kunstwerken en de discipline centraal staan, zijn de inkomsten automatisch verspreid over haar verschillende vormen van dienstverlening. Het belangrijkste klantenbestand bestaat uit kunstenaars en culturele organisaties: LI-MA is daardoor afhankelijk van hoe zij de budgetten reserveren voor de presentatie en duurzame toegankelijkheid van mediakunst, onderzoek en conservering. Om toegankelijkheid te behouden, kiest LI-MA er expliciet voor om de toegangsprijzen voor de presentaties niet te laten stijgen. Voor de nieuwe contracten zijn de gestegen tarieven met de afnemende partijen afgestemd.

Toepassing Fair Practice Code

LI-MA onderschrijft de Fair Practice Code (FPC) en deelt de daarin genoemde kernwaarden van solidariteit, transparantie, duurzaamheid, diversiteit en vertrouwen.

De code kent veel dwarsverbanden met de codes voor Governance en Diversiteit & Inclusie, waar LI-MA in de praktijk ook al langer invulling aan geeft en waar de volgende paragraaf, aan de hand van de vier p's, op ingaat. **Kennisoverdracht draagt LI-MA hoog in het vaandel**, zowel intern als extern. Waar we kunnen, delen we expertise en faciliteiten met kunstenaars en collega-instellingen; het vormt de basis van onze lokale, nationale en internationale solidariteit. In het kader van transparantie worden belangrijke beslissingen en beleidsontwikkelingen besproken in verschillende overlegstructuren en netwerken. De verslagen daarvan worden intern verspreid. **LI-MA volgt de Richtlijn Loon- en**

Functiegebouw voor presentatie instellingen van De Zaak.nu. Dat betekent onder andere dat honoraria voor freelancers automatisch meegroeien met de loonontwikkelingen binnen de cao. Ook worden met de freelancers die een langdurige opdrachtovereenkomst met ons hebben, op jaarlijkse basis gesprekken gevoerd over hun ontwikkelingswensen en hun ervaringen met de organisatie. Met de freelancers die voor specifieke activiteiten worden ingezet, onderhouden we een goed contact en in periodieke bijeenkomsten bespreken we belangrijke ontwikkelingen of beleidskeuzes met hen.

Uiteraard nemen wij onze verantwoordelijkheid om ons te blijven verbeteren. Een knelpunt zien we vooral in de duurzaamheid voor medewerkers. Alle medewerkers werken parttime, ook de directie. Het is echter zo dat van hoog tot laag af en toe meer uren worden gemaakt dan in de overeenkomsten staat. Dat is in de culturele sector helaas niet ongebruikelijk. Voor de stabiliteit en ontwikkeling van medewerkers is dat uiteraard onwenselijk. Aanwezigheid bij activiteiten in het kader van gastheer-/ vrouwschap en netwerk bijeenkomsten en het bijwonen van presentaties en symposia is essentieel voor de zichtbaarheid en connectie met het veld en het uitvoeren van elke vaste rol binnen LI-MA, maar het is haast onmogelijk om die uren daarvoor binnen de contractuele werktijd te rekenen. Zeker nu het aantal activiteiten weer op het reguliere niveau is, legt dit een druk op het kernteam. In 2023 heeft LI-MA de salarissen en uurtarief verhoogd conform cao en is wat fte betreft zo goed als gelijk gebleven met 2022. Dit heeft ertoe geleid dat een aantal werknemers een contract voor onbepaalde tijd heeft gekregen. Het risico blijft dat de financiële dekking bestaat uit projectbijdragen.

LI-MA werkt aan de verdere ontwikkeling van haar zichtbaarheid door haar online platform en de fysieke locatie beter voor het publiek toegankelijk en zichtbaar te maken.

Door het uitblijven van de steun vanuit het Rijk voor LI-MA's structurele nationale taak blijven de secundaire arbeidsvoorwaarden

helaas achter. Zo was een pensioen regelen voor onze werknemers in de financieel krappe opstartjaren, waarbij we voor een groot deel afhankelijk zijn van projectfinanciering, gewoonweg een te groot financieel risico. Secundaire arbeidsvoorwaarden zijn van groot belang om de expertise en kunde in de organisatie te houden. LI-MA heeft fair practice hoog op de agenda staan. Met de meerjarige projectsubsidie hebben we daarom besloten om vanaf januari 2024 alle werknemers een 5% salarisverhoging te bieden als reservering voor een pensioenregeling. Eind 2023 hebben alle werknemers hiervoor een pensioenadvies gesprek gehad.

Kennis is voor LI-MA als ontwikkelinstelling, kennisplatform en lerende organisatie onontbeerlijk. Vanwege het natuurlijk verloop investeert LI-MA vanaf 2021 meer in het verduurzamen en ontwikkelen van kennis en in het aantrekken en behouden van nieuwe specialisten. Het driejarige project Infrastructuur Duurzame Toegankelijkheid Digitale Kunst heeft deze investering mogelijk gemaakt. Eind augustus 2024 loopt dit project af. LI-MA is in gesprek met Gieskes Strijbis voor een mogelijk vervolg.

Scholingswensen bespreken we jaarlijks tijdens de functioneringsgesprekken. Wat fair practice betreft is LI-MA vanaf het begin alert op de betaling van kunstenaars en draagt zij 60% royalty's van de vertoning fee aan hen af. Daarmee draagt LI-MA bij aan de inkomensvorming van kunstenaars.

Bestuur: rooster van aftreden

Voorzitter **Carla Hoekendijk** is maker, ontwikkelaar en social-design- expert, en ze focust op experimentele economie en game development. Ze is ook bestuurslid van het Future Flux Festival (12.10.2016 tot 12.10.2020, termijn is verlengd). **Maritska Witte** is directeur van de Academie voor Theater & Dans bij ArtEZ hogeschool voor de kunsten en lid van de RvT van Grand Theatre Groningen. Penningmeester **Linda Kokke** is hoofd financiën & fondsenwerving bij Theater a/d Rijn en De Nieuwe Oost en coach fondsenwerving en ambassadeur van NAPK Start. **Schenly Jonis** helpt organisaties hun ambities waar te maken en is gespecialiseerd in organisatieontwerp en strategierealisatie. Als Change manager werkt hij bij ABP aan het bouwen van een wendbare organisatie, die succesvol inspeelt op de veranderingen in het pensioen domein. **Carlien Lammers** is curator moderne en hedendaagse kunst in het Stedelijk Museum Schiedam, redacteur bij het online kunstplatform De Kunstmeisjes en freelance schrijver, adviseur in de museale sector op het gebied van diversiteit & inclusie, sociale veiligheid en meerstemmigheid.

De algemeen directeur/bestuurder, oprichter en gevolmachtigde van onze stichting is **Gaby Wijers**. Zij is daarnaast voorzitter van de Nan Hoover Foundation en bestuurslid van stichting Dropper, Moker/Poi, Link en VET. Zij is ook stuurgroep-/domeinraad-lid van SBMK en AVA_net, verbonden aan NDE en NADD en Honorary Associate Professor aan de University of Exeter. Wijers wordt zakelijk ondersteund door de freelance creatief producent **Vevi van der Vliet**. De Raad van Toezicht is ervan overtuigd dat de continuïteit van de stichting LI-MA gewaarborgd is onder leiding van Wijers en Van der Vliet.

Rooster van aftreden

Naam (en functie)	aantreden	aftreden
Schenly Jonis	1.10.2023	Eerste termijn
Carlien Lammers (Aspirant lid)	1.1.2023 t/m 31.12.2023	Eerste termijn
Carla Hoekendijk (voorzitter)	12.10.2016	Tweede en laatste termijn 12.10.2024
Maritska Witte	4.1.2021	Eerste termijn
Linda Kokke (penningmeester)	1.09.2022	Eerste termijn

Wet normering topinkomens (WNT)

De dagelijkse leiding van de stichting wordt gevoerd door de algemeen directeur/bestuurder Gaby Wijers. Haar salaris ligt aanzienlijk onder de WNT-norm. De leden van de Raad van Toezicht zijn onbezoldigd. Er zijn in het boekjaar geen ontslaguitkeringen aan functionarissen betaald die op grond van de WNT dienen te worden gerapporteerd.

Diversiteit & Inclusie

Ook in 2023 wordt er bij LI-MA actief gewerkt aan het onderwerp diversiteit en inclusie op het gebied van programma, publiek, personeel en partners. **Diversiteit en inclusie zijn intrinsiek onderdeel van LI-MA** en daarom in bovenstaande hoofdstukken reeds inhoudelijk verwerkt. In 2021 stelde de LI-MA-werkgroep Diversiteit & Inclusie op. In 2023 bestaat de groep uit Sanneke Huisman (curator), Vevi van der Vliet (zakelijk leider), Joost Dofferhoff (registar), Maija Jussila (communicatie tot 1 oktober 2023), Callum McLean (communicatie vanaf 1 september 2023) en Mauricio van der Maesen de Sombreff (back end engineer), die aan de hand van een werkdocument dat is opgesteld vanuit de vier p's de organisatie op het gebied van diversiteit en inclusie monitoren en aansturen. De werkgroep is een afspiegeling van verschillende expertises binnen de organisatie en iedere deelnemer brengt een ander perspectief qua economisch, sociale, religieuze achtergronden, leeftijden, gender, beperking en autisme spectrum. Perspectieven over inclusieve communicatie, gendergelijkheid en toegankelijkheid voor mensen met een beperking worden expliciet meegenomen in de monitoring en aansturing. De werkgroep Diversiteit & Inclusie komt maandelijks bijeen om uitdagingen te bespreken, de verschillende processen te monitoren en de gestelde doelstellingen te volgen. Aan het begin van het jaar legt de werkgroep altijd concrete doelen vast en stelt een actieplan op. Tijdens elk overleg worden de voortgang en taken vervolgens geëvalueerd en indien nodig aangepast. Er is een gedeelde Google Drive-map waarin de doelstellingen zijn opgenomen; de teamleden kunnen deze aanvullen of verfijnen. Twee keer

per jaar presenteert de werkgroep tijdens het algemene werkoverleg de concrete doelstellingen en de voortgang van het proces voor het betreffende jaar. Doordat de werkgroep sinds 2022 is samengesteld met leden van verschillende afdelingen, wordt de implementatie in alle segmenten van de organisatie en op alle vier de gebieden –Personeel, Programma & Presentatie, Publiek en Partners– gewaarborgd. Per P bespreken we hieronder welke doelen er in 2023 zijn behaald.

Personeel

LI-MA had het doel de Raad van Toezicht te verbreden en te vermeerderen met minimaal een lid met een andere culturele achtergrond, expertise in de museale wereld en jong. LI-MA heeft deelgenomen aan het Inclusief Leiderschapsprogramma, georganiseerd door Binoq Atana en de Gemeente Amsterdam. Carlien Lammers, de trainee, werd begeleid door de voorzitter van de Raad van Toezicht. LI-MA en Lammers hebben het aspirantjaar als zeer waardevol ervaren en zijn zeer verheugd dat Lammers vanaf 1 januari 2024 officieel zal toetreden tot de Raad van Toezicht.

Bij het invullen van openstaande vacatures en het werven van potentiële kandidaten streven we er proactief naar om buiten ons eigen netwerk te zoeken en kandidaten met diverse (culturele) achtergronden, perspectieven en opleidingen te benaderen. Daarom streven we naar inclusieve vacatureteksten met minder expliciete vaktaal. Zo gebruiken we woorden als 'competent' in plaats van 'opleiding'. We verspreiden onze vacatures via wervingskanalen binnen en buiten de culturele sector die een breed scala aan mensen met diverse achtergronden bereiken. Voor de sollicitatieprocedure wordt met een vast format van vragen gewerkt, zodat de vergelijking zo veel als mogelijk objectief kan gebeuren. De sollicitatieprocedure is eind 2023 geëvalueerd en voor 2024 is besproken dat de gesprekken door verschillende medewerkers van LI-MA kunnen worden afgenomen.

Daarnaast trekt LI-MA jaarlijks een aantal stagiairs aan die binnen gestelde projectkaders onderzoeken uitvoeren. LI-MA werkt voor de

invulling van de ene stageplek samen met de Universiteit van Amsterdam, de andere te vervullen stageplek is een open vacature. Stagiairs worden vergoed volgens de cao Presentatie Instellingen De Zaak Nu. In 2023 hebben de volgende studenten stage gelopen bij LI-MA:

- Haitian Ma (UvA)
- Sonia Milewska (Danube Universiteit Krems, Oostenrijk)
- Francesca Silva da Sousa (NOVA Universiteit Lissabon)

Omdat we streven naar een inclusieve en ondersteunende werkomgeving, hechten we veel waarde aan het voeren van open dialogen met ons personeel. We koesteren hun perspectieven en willen graag hun ervaringen binnen de organisatie en werksfeer begrijpen. Door het omarmen van het principe van het 'ruimte voor vertrouwen en experiment' – programma, streven we naar het creëren van een omgeving waarin iedereen zich gehoord voelt en zich vrij voelt om gedachten en ideeën te delen.

Door onze open en stimulerende houding streven we ook talentontwikkeling na. Joost Dofferhoff is doorgegroeid naar registrar/assistent conservering en heeft een contract voor onbepaalde tijd van 0,82 fte. De oud-stagiair Olivia Brum is doorgegroeid en sinds 2021 junior restaurator en onderzoeker voor het project IDTDK. LI-MA hoopt Olivia ook na augustus 2024 aan te kunnen houden als restaurator en onderzoeker.

LI-MA werkt ook zo veel mogelijk duurzaam en groen. We oriënteren ons op groene IT en reizen voor lesgeven en/of conferenties zoveel als mogelijk met de trein. Ook werken we bij voorkeur met kleine, specialistische en lokale leveranciers waarmee we een langdurige relatie hebben opgebouwd. Deze duurzame samenwerkingen zorgen er ook voor dat we ad hoc en snel kunnen schakelen.

Programma & presentatie-collectie

In 2023 heeft LI-MA ervaren dat het een succesvolle methode is om de selectie voor de presentaties van werken uit onze collectie te beginnen vanuit de particuliere beleving en ervaring van (externe) curatoren, om die vervolgens verder te trekken naar een groter, voor een publiek aantrekkelijk thema. Dit zorgt ervoor dat er meer **diverse perspectieven** aan bod kunnen komen. Die bieden vervolgens aanknopingspunten voor een groter en diverser publiek. Bij elke presentatie zijn ook gasten – kunstenaars en/of experts – aanwezig en is er ruimte voor dialoog met het publiek.

In 2023 zijn drie van de vijf presentaties verzorgd door gastcuratoren. Zij hadden als opdracht het aantal perspectieven op de LI-MA-collectie nog verder te verbreden en in dialoog te treden met werken van diverse makers die zich niet in de collectie bevinden. In het hoofdstuk Presentaties zijn de gastcuratoren en programma's toegelicht.

De LI-MA-collectie omvat een rijke geschiedenis van mediakunst, van de vroege video- en performancekunst tot hedendaagse werken. LI-MA blijft trouw aan de geest van de collecties van de voormalig gerenommeerde instellingen Lijnbaancentrum, MonteVideo, Time Based Arts en de bestaande instelling de Appel, door **de positie van vrouwelijke kunstenaars te bevorderen**. In 2022 werd duidelijk geworden dat de verhalen en perspectieven met betrekking tot lichaam en **gender**, vooral die van queer kunstenaars van kleur, nog meer vertegenwoordigd moeten zijn in onze collectie en we zijn heel blij dat er grote stappen zijn gemaakt in 2023.

Naast ons eigen actieve prospectieproces, bieden we kunstenaars die wonen en werken in Nederland of in Nederland hebben gewerkt of gestudeerd de mogelijkheid om op elk moment hun werk in te zenden voor opname in de distributiesamenvatting van LI-MA. Eind 2023 hebben we bij het Cultuurfonds en Fonds21 een aanvraag gedaan voor een pilot 'Media Art on Tour'. Media Art on Tour moet de mogelijkheid tot inzenden van werk toegankelijker en beter zichtbaar maken en ons netwerk van mediakunstenaars uitbouwen.

Partners

Sinds 2021 is Wikimedia Nederland een belangrijke partner voor het project Mediakunst op Wikipedia, dat eind 2023 is afgerond. Binnen het kader van dit project wordt in het bijzonder aandacht geschonken aan mediakunstenaars uit voorheen gemarginaliseerde groepen, waaronder vrouwen, mensen van kleur, breed genderspectrum en mensen met een beperking.

We werken samen met uiteenlopende partners, van grote kunstinstellingen zoals Boijmans Van Beuningen, Stedelijk Museum Amsterdam, TATE Modern, ZKM Karlsruhe en Nieuwe Instituut tot technische bedrijven en initiatieven als NXP, Artez en Rhizome in New York en academies, universiteiten en media-kunst-initiatieven als Creative Coding Utrecht. In samenwerking met Nieuwe Instituut hebben we de tentoonstelling *REBOOT* gerealiseerd. LI-MA onderhoudt als lid van het internationale distributeursplatform DINAMO een duurzame en intensieve uitwisseling met de aangesloten distributeurs tijdens de jaarlijkse edities van het IFFR en het Film Festival Oberhausen. Verder zijn we lid van de Nederlandse Audiovisuele Producenten Alliantie (NAPA), met als doel de gemeenschappelijke belangen van onze leden te behartigen en het product klimaat te versterken.

Gezamenlijke belangenbehartiging is voor kennisdeling en de zichtbaarheid van kunst en cultuur essentieel, daarom is LI-MA ook lid van Kunsten '92, De Zaak Nu, NADD en Moonshot. LI-MA is mede-initiatiefnemer van Platform Ontwikkelinstellingen Amsterdam (POi) en MOKER, de krachtenbundeling van de beeldende kunst in Amsterdam waar onder andere de Appel, P/////AKT, AGA LAB, Waag Society en If I Can't Dance onder vallen. De meest besproken onderwerpen bij MOKER/POi zijn gerelateerd aan de ontwikkelingen Kunstenplan: planning en proces, fair pay, stijging van de kosten, nijpende huisvesting en het Culturele Doelgroepen Model. En betreffen de samenwerking/lobby met ACI (Amsterdamse Culturele Instellingen), gezamenlijk overleggaan van de Amsterdamse culturele instellingen en Kunsten 92.

Het netwerk MOKER en POi en de individuele partners in onze netwerken zijn voor LI-MA erg belangrijk voor het realiseren van diversiteit en inclusie. Samen stimuleren we de ontwikkeling en vernieuwing in en voor het Amsterdamse kunstenveld, verbinden we activiteiten en werven we (lokaal) publiek. Wat andere partners betreft werkt LI-MA nauw samen met de kunstacademies en heeft LI-MA de banden versterkt met The Grey Space in the Middle uit Den Haag, CBK ZuidOost (Amsterdam), Greylight Projects (Heerlen), 171project.space (Arnhem) en Media Art Friesland (Leeuwarden) door de ontwikkeling van de pilot Media Art on Tour.

Publiek

Door nieuwe samenwerkingen aan te gaan, creëren we niet alleen nieuwe artistieke mogelijkheden, maar bereiken we ook een voor LI-MA nieuw en divers publiek. Gastcuratoren, partners en vertoning locaties brengen frisse perspectieven en referentiepunten in. **Bij LI-MA zien we het als onze taak om mensen mee te nemen in de betoverende wereld van mediakunst.** Al onze samenwerkingen met andere partijen helpen ons om dit doel te verwezenlijken.

De samenwerking met LAB111 versterkt als vaste presentatie locatie en het gebruik van de Cinevillepas de mix van (professioneel) kunstpubliek met geïnteresseerde bioscoopbezoekers. De verbouwing van LAB111 biedt bovendien mogelijkheden om de toegankelijkheid van het gebouw, en in het bijzonder van de LI-MA-kantoren, te verbeteren. Met de eind 2023 toegekende subsidie van Cultuurloket DigitALL kan LI-MA zich in 2024 nog beter voor het publiek toegankelijk en zichtbaar maken.

Er is een sterk gevoel van verbondenheid bij LI-MA, met een laag personeelsverloop. Het beleidsplan 2025-2028 is gezamenlijk geschreven en breed gedragen. LI-MA beschikt sinds december 2023 over een externe vertrouwenspersoon. Monique Masius gaat zich in 2024 voorstellen aan de medewerkers (werknemers, freelancers en kunstenaars), zodat de vertrouwenspersoon bereikbaar voelt. De vertrouwenspersoon stelt samen met LI-MA een code of conduct op. Er zal jaarlijks worden

geëvalueerd. In 2023 zijn meerdere sociale activiteiten georganiseerd en zijn met het team de meerjarige plannen ontwikkeld. Deze sociale activiteiten en gezamenlijke koersbepaling worden ook in 2024 voortgezet. Een cultuur van vertrouwen en veiligheid, waar medewerkers zich gehoord en ondersteund voelen, draagt bij aan een betere werkomgeving en hogere werktevredenheid.

Amsterdam, 26 juni 2024

Gaby Wijers Directeur-bestuurder

Bijlage 1. Jaarcijfers 2023

STAAT VAN BATEN EN LASTEN

Bedragen in euro's	toelichting	2023 realisatie	2023 begroot	2022 realisatie
BATEN				
Directe opbrengsten				
Publieksinkomsten	6	8.501	15.000	1.170
Sponsorinkomsten	7	0	10.000	0
Overige directe inkomsten	8	230.634	207.000	191.688
Totaal directe opbrengsten		239.135	232.000	192.858
Totaal Opbrengsten		239.135	232.000	192.858
Bijdrage AFK Kunstenplan	9	161.112	145.787	150.499
Subsidie OCW	10	0	390.000	0
Overige subsidies uit publieke middelen				
Structureel	11	0	30.000	0
Incidenteel	12	169.553	30.000	106.596
Totaal overige subsidies uit publieke middelen		169.553	60.000	106.596
Bijdragen uit private middelen	13	200.258	10.250	137.000
Totaal Publieke en Private Middelen		530.923	606.037	394.095
Totaal Baten		770.058	838.037	586.953
LASTEN				
Beheerslasten				
Beheerslasten personeel	14	62.804	60.800	53.442
Beheerslasten materieel	15	131.383	121.135	40.035
Totaal beheerlasten		194.187	181.935	93.477
Activiteitenlasten				
Activiteitenlasten personeel	16	404.563	477.895	357.059
Activiteitenlasten materieel	17	168.470	178.207	133.610
Totaal Activiteitenlasten		573.033	656.102	490.669
TOTAAL LASTEN		767.220	838.037	584.146
RESULTAAT		2.838	0	2.807
Resultaatbestemming:				
Mutatie bestemmingsfonds AFK		0		-48.180
Mutatie algemene reserve		2.838		50.987
Totaal		2.838		2.807

Het jaar sluiten we af met een beperkt positief resultaat van € 2.838.
Inhoudelijke toelichting op de verschillen staan in de jaarrekening.

Bijlage 2. Activiteitenoverzicht

Januari

- 20 jan, Expertmeeting *Mediakunst op Wikipedia* (MoW), **LI-MA** (Amsterdam)
- 27 jan–16 april, *Part One of Many Parts: Looking at Video Art*, **West** (Den Haag)
- 27 jan, DINAMO screening *Displacement*, **International Film Festival Rotterdam**
- 27 jan, Sanneke Huisman in conversatie met Semiconductor, **Galerie Joey Ramone/Art Directions** tijdens **International Film Festival Rotterdam**
- 28 jan, DINAMO screening *Blues*, **International Film Festival Rotterdam**

Februari

- 15 feb, LI-MA Presents: *New Work*, **LAB111** (Amsterdam)
- 20 feb, Time-based Media Collection and Accessibility, **VMAC Forum** (Hong Kong)
- 28 feb, *Seeing Double, Documenting mixed reality in the museum and beyond: Project Documenting Digital Art*, **The Photographers Gallery** (London)

Maart

- 2 mrt, *Part One of Many Parts: Lezing en Wikipedia schrijfworkshop*, **West** (Den Haag)
- 13 & 14 mrt, *LI-MA presents: tentoonstelling en screening van werken uit de collectie tijdens Transitions Festival* (Maastricht)
- 16 + 17 mrt, *Symposium Transformation Digital Art 2023*, **LAB111/LI-MA** (Amsterdam)
- 16 & 17 mrt, Online workshops *Transformation Digital Art 2023*, **LAB111/LI-MA** (Amsterdam)
- 28 mrt, LI-MA Presents: *A Grain of Sand in the Mountain's Belly*. In samenwerking met ReCNTR X ArteEast, **LAB111** (Amsterdam)

April

- 18 & 29 apr, *LI-MA Presents: Refreshments* tijdens Children's and Youth Program, **Kurzfilmtage Oberhausen**

Mei

- 11 mei–einde 2024, Start Ketentafel Digitale Cultuur, **Platform ACCT** (Amsterdam)
- 12 mei, *Digital Care: Livinus & Jeep van de Bundt en STEINA*, **Tetem** (Enschede)
- 10–14 mei, *Tentoonstelling Livinus & Jeep van de Bundt en STEINA*, **Tetem** (Enschede)
- 31 mei, *LI-MA Presents: Switching Code and Clothes*. In samenwerking met curatoren Ka-Tjun Hau (de Appel) en Manique Hendricks (Frans Hals Museum), **LAB111** (Amsterdam)

Juni

- 1 jun, *Digital Care: Dick Raaijmakers*, **DCR Workshop** (Den Haag)
- 1 jun tot 30 sep, Vier online thema-programma's met werk uit de LI-MA Collectie, **Dutch Cultural Institute Online** (China)
- 3 jun, Deelname paneldiscussie *The moving image: collecting videoart* van Art Amsterdam Collectors Circle, **Brouwerij Oedipus** (Amsterdam)
- 10–18 jun, *LI-MA Presents: Digital Trees and Talking Machines*. Screening- en tentoonstellingsprogramma, **Qual10** (Charleroi)
- 12 jun: Twee lezingen/workshops tijdens de Knowledge day van het RCE en de Museumvereniging, **RCE** (Amersfoort)
- 17 jun, *Digital Care: Remko Scha*, **Vogelfrei** (Utrecht)
- 19 jun, *Make Media Art Visible! Join Writing for Wikipedia*, **RCE** (Amersfoort)

September

- 2 sep–10 okt, *Part Two of Many Parts*, **West** (Den Haag)
- 4 sep, Lezing *Presentation and Preservation of the Moving Image*, **UVA** (Amsterdam)
- 14 sep, *Digital Care: Evening of The Hands*, **V2_** (Rotterdam)
- 22 sep, *Gastles Presentation and Preservation of the Moving Image* voor studenten P&P van **UVA**, **LI-MA** (Amsterdam)
- 26 sep, Webinar *Immersive Media Preservation* with Rhizome, LI-MA and TATE, **NIBG** (Hilversum)

- 22 sep, *Gastles Presentation and Preservation of the Moving Image* voor studenten P&P van **UVA, LI-MA** (Amsterdam)
- 23 sep, Deelname expertsessie *Distributie van VR*, **Nederlands Film Festival** (Utrecht)

Oktober

- 7 okt, Opening *REBOOT. Baanbrekende Digitale Kunst*, **Nieuwe Instituut** (Rotterdam)
- 8 okt 2023–12 mei 2024, Tentoonstelling *REBOOT*, **Nieuwe Instituut** (Rotterdam)
- 18 okt, FamilieFest: R3B00T!, **Nieuwe Instituut** (Rotterdam)
- 18 okt, *LI-MA Presents: Blockchain art, an update*. In samenwerking met Jan Robert Leegte, **LAB111** (Amsterdam)
- 27–28 okt, *Digital Care*-presentaties tijdens conferentie *Strategies for Tactical Archives*, **Nieuwe Instituut** (Rotterdam)
- 30 okt 2023–3 mrt 2024, *Archives at Risk: Debra Solomon*, **Nieuwe Instituut** (Rotterdam)

November

- 1 nov, *Bewust bewaren: Groene revolutie in digitaal erfgoed*, **STRND** (Breda)
- 9 nov, Workshop *Media Art Preservation* tijdens conferentie *Explorations on Sound and New Media Art* **School of Arts of Univesidade Catolica Portuguesa** (Porto)
- 15 nov, The Hmm @ REBOOT, **Nieuwe Instituut** (Rotterdam)
- 17 nov, *PERFORMANCE/ARCHIV: Medien des Dokumentierens und Aufzeichnens*, **Valie Export Centre** (Linz)
- 24 nov, Deelname aan rondetafel tijdens *Eind Symposium Fotografie Project*: formuleren advies naar aanleiding van conservering en acquisitie Social Media werk *Belgian Solutions* van David Helbich in samenwerking met SBMK en **FOMU**, (Antwerpen)
- 25 nov, *Edit-a-thon* Mediakunst op Wikipedia, **Nieuwe Instituut** (Rotterdam)
- 28 nov, Digital Art @ PAN; REBOOT & Hoe verzamel je digitaal met Vereniging Bedrijfscollecties Nederland, **PAN Podium**, RAI (Amsterdam)

- 29 nov, *Significant Content* @REBOOT, **Nieuwe Instituut** (Rotterdam)
- 30 nov, *Gastles Curating* voor studenten P&P van UVA, **Nieuwe Instituut** (Rotterdam)

December

- 2 dec, Workshop *Analyzing Netart*, **LAB111** (Amsterdam)
- 9 dec, Deelname aan panel tijdens Immersive Tech Week, **De Doelen** (Rotterdam)
- 14 dec, *LI-MA Presents: New Art on Screen*, **LAB111** (Amsterdam)

Bijlage 3. Distributie

Nieuwe werken en kunstenaars in de collectie

- **NELLY DANSEN**
Head over Heels (NL, 2023, 46 min)*
- **Helga Davis & Anouk De Clercq**
OK (BE/US, 2021, 43 min)
- **Anouk De Clercq**
Birdsong (BE, 2023, 16 min)
- **Anouk De Clercq**
One (BE, 2020, 6 min)
- **Giovanni Giaretta**
Ruin of a Fiction (NL, 2023, 11 min)
- **Gabriel Lester**
Dig it (NL, 2023, 22 min)
- **Ghita Skali**
Does Elon Musk have a watering can (NL, 2023, 7 min)
- **Ghita Skali**
NATUURLIJK (NL, 2023, 20 min)
- **Patricia Werneck Ribas**
Para M (BR/NL, 2023, 12 min)
- **Mateo Vega**
center, ring, mall (PE/NL, 2023, 17 min)

* / nieuwe kunstenaar in distributie

Distributieoverzicht

Wij hebben in 2023 werk getoond op festivals en in screenings van de volgende 98 kunstenaars uit de LI-MA-collectie:

- Marina Abramović
- Marina Abramović / Ulay
- Laurie Anderson
- Michiel van Bakel
- Klaus Boegel & Heiner Holtappels
- Peter Bogers
- Christian Boltanski
- Zeno van den Broek
- Persijn Broersen & Margit Lukács
- Livinus & Jeep van de Bundt
- Kent Chan
- Yin-Ju Chen & James T. Hong
- Seoungho Cho
- Andra Chowdry
- Arno Coenen
- Keren Cytter
- eddie d
- Antonin de Bemels
- Anouk De Clercq & Tom Callemijn
- Gino De Domenicis
- Aukje Dekker & Gerald van der KAAP
- Jan Dibbets
- Piet Dirx & Ian Nichols
- Douwe Dijkstra
- Driessens & Verstappen
- Dov Eylath
- Alicia Framis
- Foundland Collective (Lauren Alexander & Ghalia Elsrakbi)
- Valentina Gal
- Amauta García & David Camargo
- Giovanni Giaretta
- Marc Gijzen
- Johan Grimonprez
- Mona Hatoum
- Henk Heideveld
- Nan Hoover
- Mark IJzerman & Sébastien Robert
- Servie Janssen
- Joan Jonas
- Gerald van der KAAP
- Micha Klein
- Reinier Kurpershoek & Ron Sluik
- Lernert & Sander
- Mariano Maturana
- Jan van Munster
- Antoni Muntadas
- NELLY DANSEN
- Benny Nemer
- Maurice Nio
- Simone C. Niquille
- Yvonne Oerlemans
- Jeroen Offerman
- Erwin Olaf
- Ásta Ólafsdóttir
- Marijn Ottenhof
- María Molina Peiró
- PINK
- Frederique Pisuisse
- Esther Polak & Ivar van Bakkum
- Nicolas Provost
- Quirine Racké & Helena Muskens
- Arnulf Rainer
- Johan Rijpma
- Julika Rudelius
- Eoghan Ryan
- belit sağ
- Marja Samsom
- Lydia Schouten
- Anika Schwarzlose & Brian D. McKenna

- Gerry Schum
- Semiconductor (Ruth Jarman & Joe Gerhardt)
- Shelly Silver
- Ghita Skali
- STEINA
- Ulay
- Ulay / Marina Abramović
- Mateo Vega
- Donna Verheijden
- Bea de Visser
- Albert van der Weide
- Rodger Werkhoven
- Patricia Werneck Ribas
- Judith Westerveld
- Keigo Yamamoto
- Emile Zile
- Valerie van Zuijlen

Hiervan hebben wij in 2023 de volgende 21 kunstenaars **uit de collectie** getoond in onze *LI-MA Presents*-programma's bij LAB111 en in de *REBOOT*-tentoonstelling:

LI-MA presents @ LAB111

- Arno Coenen & Rodger Werkhoven
- Michiel van Bakel
- Amauta García & David Camargo
- Giovanni Giarretta
- Marijn Ottenhof
- NELLY DANSEN
- Benny Nemer
- Eoghan Ryan
- Julika Rudelius
- Anika Schwarzlose & Brian D. McKenna
- Ghita Skali
- Mateo Vega

REBOOT

- Livinus & Jeep van de Bundt
- Bas van Koolwijk
- Joost Rekvelde
- Debra Solomon
- STEINA

LI-MA vertoont ook werk van 43 kunstenaars **waarvan het werk geen deel uitmaakt van haar collectie** in haar publieke programma's en presentaties, tijdens de *REBOOT*-tentoonstelling en haar symposium Transformation Digital Art.

In 2023 zijn dit:

- Yussef Agbo-Ola (mediakunst.net)
- Annie Abrahams
- Janilda Bartolomeu
- Blast Theory
- Brui5er
- Cihad Caner
- Mitchell F Chan
- Driessens & Verstappen
- Constant Dullaart
- Deafbeef
- Dries Depoorter
- Swendeline Ersilia
- Ali Eslami
- Nate Harrison
- Edward Ihnatowicz
- Evan Ifekoya
- JODI
- Lancel/Maat
- Jan Robert Leegte
- Yvonne le Grand
- Peter Luining
- Jonas Lund
- Luna Maurer & Roel Wouters
- Maya Man
- Martine Neddham
- Marnix de Nijs & Edwin van der Heide
- Mathcastle
- Rhea Myers
- Play The City
- John Provencher
- Dick Raaijmakers
- Tabita Rezaire (mediakunst.net)
- Misha de Ridder
- Rafaël Rozendaal
- Remko Scha
- Jeffrey Shaw
- Debra Solomon
- Peter Struycken
- Michel Waisvisz
- Lova Yu

Wij hebben in 2023 online en offline werk vertoond bij de volgende 104 locaties, waarvan vier online, voor even zoveel tentoonstellingen, festivals en screenings van 218 werken in 25 landen wereldwijd:

- 25 FPS Festival, Zagreb, HR
- WRO Art Centre, Wroclaw, PL
- Art Cologne, Keulen, DE
- Arthouse Cinema Niagara, Tampere, FI

- Asia Culture Center, Gwangju, KR
- Braunschweig International Film Festival, Braunschweig, DE
- Bucharest International Experimental Film Festival, Bucharest, RO
- Bundeskunsthalle, Bonn, DE
- CaixaForum, Madrid, ES
- Filmhuis Cavia, Amsterdam, NL
- Cercle Cité, Luxemburg, LU
- K11 Art Museum, Shanghai, CN
- City Museum Erlangen, Erlangen, DE
- CITY46, Bremen, DE
- Contemporary Art Museum, Kumamoto, JP
- CW12, Zwolle, NL
- De 1800 Roeden, Amsterdam, NL
- De Bouwput, Amsterdam, NL
- Defy Film Festival, Nashville, US
- Deichtorhallen, Hamburg, DE
- DMZ International Documentary Film Festival, Goyang-si, KR
- DOCK20, Lustenau, AT
- Don't you fear the void, Düsseldorf, DE
- Doxs Ruhr N 11, Bochum, DE
- 2YKFF + DZIGA filmfest @LUX, Nijmegen, NL
- European Animated Film Festival Balkanima, Belgrade, RS
- FestiFreak, Buenos Aires, AR
- Festival Les Instants Vidéo, Marseille, FR
- Festival Nouveau Cinéma, Montréal, CA
- Filmfest Schleswig-Holstein, Kiel, DE
- Filmhuis, Den Haag, NL
- Frans Hals Museum, Haarlem, NL
- Frauen Film Fest, Dortmund & Keulen, DE
- Future Vision Festival, Amsterdam, NL
- Future Vision Festival, Tokyo, JP
- Galerie LUMC, Leiden, NL
- Galleria Nazionale d'Arte Moderna e Contemporanea, Rome, IT
- GNYP Gallery, Antwerpen, BE
- GGOBOT, Enschede, NL
- Guanajuato International Film Festival, Guanajuato, MX
- Guggenheim Museum, Bilbao, ES
- IDFA @Stedelijk Museum, Amsterdam, NL
- IFFR, Rotterdam, NL
- iii, Den Haag, NL
- Image Forum Festival, Tokyo, JP
- IMPAKT Festival, Utrecht, NL
- Interface Video Art Festival, Rijeka, HR
- INTERFILM 39th International Short Film Festival Berlin, Berlijn, DE
- International Short Film Festival Oberhausen, Oberhausen, DE
- Into The Great Wide Open, Vlieland, NL
- Jan van Eyck Academie, Maastricht, NL
- Ji.hlava International Documentary Film Festival, CZ
- K-Gold Temporary Gallery AMKE, Kaloni, GR
- Kaiyuan Art Museum, Datong City, CH
- Kassel Documentary Film and Video Festival, **ONLINE**, DE
- Koinótes Residency, Milaan, IT
- Kunsthalle Bremen, Bremen, DE
- Kunsthalle Emden, Emden, DE
- LAB111, Amsterdam, NL
- Les Abattoirs, Toulouse, FR
- LI-MA presents @LAB111, Amsterdam, NL
- Linea d'Ombra Festival, Salerno, IT
- Ljubljana Art Weekend, Ljubljana, SI
- Luca School of Arts, Brussel, BE
- Mediamatic, Amsterdam, NL
- Moderna Museet, Stockholm, SE
- Muestra Intermediaciones, Medellin, CO
- Musée d'art et d'histoire de Fribourg (MAHF), CH
- Museum Jan, Amstelveen, NL
- Museum of Work, Hamburg, DE
- Museum Tot Zover, Amsterdam, NL
- Museum Volkenkunde, Leiden, NL
- Netherlands Cultural Institute Online, **ONLINE**, CN
- New Media Art Festival VIDEOMEDEJA, Novi Sad, RS
- Nieuwe Instituut, Rotterdam, NL
- Ontsteking/NADAR, Gent, BE
- P/////AKT, Amsterdam, NL
- Paviljoen Welgelegen, Haarlem, NL
- Place for art, Haifa, IL
- Quai10, Charleroi, BE
- Red Herring Salon/Community, Antwerpen, BE
- Rencontres Internationales Paris/Berlin, Parijs, FR
- Rewire, Den Haag, NL
- Stadsarchief Amsterdam, NL
- Stations of the Cross, Hengelo, NL
- Stedelijk Museum Schiedam, Schiedam, NL
- Stuttgarter Filmwinter, Stuttgart, DE
- Tetem, Enschede, NL
- Transitions Festival, Maastricht, NL
- Triennale Milano, IT
- UFRO, Pucón, CL

- Ulsan Art Museum, Ulsan, KR
- Uluslararası 2 Yaka Kisa Film Festivali (2YKFF), Izmir, TR
- Videoex Festival, Zurich, CH
- Videorama/Werkleitz Zentrum für künstlerische Bildmedien, **ONLINE**, DE
- Videorama/Werkleitz Zentrum für künstlerische Bildmedien, Halle, DE
- Villa Medici, Rome, IT
- Vögele Kultur Zentrum, Pfäffikon, CH
- VU Art Science Gallery, Amsterdam, NL
- Warsaw Museum of Modern Art, Warschau, PL
- West, Den Haag, NL
- WET space **ONLINE**, NL
- WET space, Rotterdam, NL
- What Art Can Do Foundation, Amsterdam, NL
- Wits Art Museum, Johannesburg, SA

Bijlage 4. Conserveringsoverzicht

In 2023 conserveert LI-MA in totaal 71 verzamelingen, tegenover 64 in 2022 en 52 in 2021. Daarnaast heeft LI-MA in 2023 kunstwerken geconserveerd voor 13 collecties van kunstenaars, negen privéverzamelaars (wegens privacy-redenen anoniem) en 11 (privé)verzamelingen uit België, Frankrijk, het Verenigd Koninkrijk, Zwitserland en Duitsland.

We hebben in 2023 kunstwerken geconserveerd voor de volgende Nederlandse verzamelingen:

- Stedelijk van Abbemuseum, Eindhoven
- de Appel, Amsterdam
- Museum Boijmans Van Beuningen, Rotterdam
- Groninger Museum, Groningen
- Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, afdeling collecties Amersfoort
- Kröller-Müller Museum, Otterlo
- Rijksakademie, Amsterdam
- Gerrit Rietveld Academie, Amsterdam
- Stedelijk Museum, Amsterdam
- Bonnefanten, Maastricht
- Kunstmuseum, Den Haag
- Montevideo, Amsterdam
- Montevideo/TBA, Amsterdam
- NIMk, Amsterdam
- LI-MA, Amsterdam
- Nan Hoover Foundation, Amsterdam
- Lijnbaancentrum Rotterdam
- Mickery, Amsterdam
- Centraal Museum, Utrecht
- Frans Hals Museum, Haarlem
- KRC kunstcollectie, Voorschoten
- RABO Kunstcollectie, Utrecht
- BPD kunstcollectie, Amsterdam
- ING Collectie, Amsterdam
- Museum Helmond
- Museum Schijndel
- SCHUNCK*, Sittard
- Atria, Kennisinstituut voor Emancipatie en Vrouwengeschiedenis, Amsterdam
- SBMK, Den Bosch
- Upstream, Amsterdam
- Artdock, Amsterdam
- Marieke Sanders, Bloemendaal

- Museum Catharijneconvent, Utrecht
- Cobra to Contemporary, Den Haag
- Vandenbroek Foundation (LAM), Sassenheim/Lisse
- Kunstcollectie De Nederlandsche Bank (DNB), Amsterdam
- Jan van Eyck Academie, Maastricht
- Noordbrabants Museum, 's-Hertogenbosch
- Stichting Behoud Moderne Kunst (SBMK), 's-Hertogenbosch

Bijlage 5. Fondsen & Partners

Fondsen

- AFK
- Mondriaan Fonds
- PICA
- Gieskes Strijbis
- Cultuurfonds
- Stimuleringsfonds Creatieve Industrie
- Fonds21
- NADD
- Konrad Boehmer Foundation
- Société Gavignières

Partners & Netwerken

- SBMK
- NDE
- AVA_Net
- Moonshot digitale cultuur
- DINAMO
- MOKER PO_i
- NDE
- SBMK
- NADD
- De Zaak Nu
- Wikimedia

Presentatiepartners

- LAB111, Amsterdam
- Nieuwe Instituut, Rotterdam
- West, Den Haag

Conserveringspartners

- SBMK
- NDE
- NADD
- RCE
- Van Abbemuseum, Eindhoven
- de Appel, Amsterdam
- Boijmans Van Beuningen, Rotterdam
- Groninger Museum, Groningen
- RCE, Amersfoort
- Kröller-Müller Museum, Otterlo
- Rijksakademie, Amsterdam
- Stedelijk Museum, Amsterdam
- Bonnefanten(Maastricht
- Centraal Museum, Utrecht
- Frans Hals Museum, Haarlem
- KRC Collection, Voorschoten

- Rabo Kunstcollectie, Utrecht
- BPD kunstcollectie, Amsterdam
- Rhizome, New York
- ZKM, Karlsruhe
- Tate, London
- Universiteit van Amsterdam:
Presentation and Preservation of the
Moving Image (P&P)

